JOCVS SEVERVS,

HOC EST,

TRIBVNAL ÆQVVM,

QVO

NOCTVA REGINA AVIVM,

PHOENICE ARBITRO

POST

VARIAS DISCEPTATIONES ET QVErelas Volucrum eam infeſtantium pronunciatur, & ob ſapientiam ſingularem, Palladi ſacrata agnoſcitur:

AVTHORE

MICHAELE MAIERO COM. PAL. M. D.

EPIGRMMA AV-
THORIS.

NOCTVA Athenarum quondam celebrata volucris
Præſtat Palladias dotibus inter aues:
Illi præ reliquis namque eſt prudentia, lucem
Dum creperam fugiens, lumina Solis, amat.
Symbolon hoc illi ſub pectore, λάθε βιώσας,
Inde ſibi ſoli viuere dulce putat.
Arboreas inter latebras, locaque inuia degit,
Turbas multicrepi dum fugit ipſa fori.
Nocte ſuos cantus iterat ſtudioſa ſilenti,
Ardua cum mentis vis ratioque viget.
Nulli ſe nocuam præbet, ſed ſemper amicam
Omnibus, hæc cauſa eſt cur odioſa malis:
O miſeræ volucrum, cur vos premit ira, cohortes,
Noctiuagam rabie cur oneratis auem.?
Hæc non eſt odiis, ſed enim diademate digna,
NOCTVA Reginæ nomine digna venit.

PRÆFA-

PRÆFATIO AD LECTOREM.

EN tibi iterum, candide lector, Iocvm Severvm inſinuo, quem aliquando nocturnis horis ad vulcanias operas potius ad fallendum ſilentij illius moras, animoque obtemperandum meo, luſi, quam, vt vulgo ederetur, perfeci: Cum vero & ab aliis, neſcio quo conſilio aut affectu expeteretur, noctuam hanc licet inoportunam, tamen melioribus auibus credidi & euolare paſſus ſum, tum vt inuidæ cohortes, quod mordeant & infeſtēt, tũ vt alij iudicij ſyncerioris, quo ſe oblectent, habeant: Quia recte dicitur ab illo:

Vita hominum ſcena eſt, luſuſque, aut ludere diſcas
Curis ſepoſitis, aut miſeranda feras.

Nolim tamen exiſtimes, huic ioco nihil

ſubeſſe ſeueritatis, aut ita, vt ſonat omnino intelligendum eſſe, quod licet rationalis quiſpiam per ſe olfaciat & imaginetur, nec opus habeat aliqua explicatione, tamen propter rudiores, ne illi prima fronte aberrent, quid ſubintelligatur, hic præmittendum erit: Eſt autem *Noctua* non noctua, ſed (de mundanis loquendo) ars artium & ſcientia ſcientiarum, CHEMIA, quæ à diuerſo hominum genere quotidie accuſatur, contumeliis afficitur & conuitiis proſcinditur, nempe *primo* à ſtultis, ſtupidis, indocilibus & indoctis, quales deſcribuntur ſub nomine cornicis, graculi, picæ, corui, anſeris, hirundinis; *ſecundo* à literatis quidem, ſed rei veritatis ignaris, iique denotantur ſub nomine philomelę, pſittaci, gruis: *tertio* ab auaritia præoccupatis, mente improba, ceruice dura, nimis credulis, inconſtantibus & ſumptus expendere detrahentibus, qui ſignificantur per cuculum, monedulam, picum, ardeam. *Noctua* dicitur, quia in tenebris viuit, multiſque noctium laboribus acquiritur, de qua Auicenna *lib. de anima dict.*

Quid ſub NOCTVA intelligendũ.

6 cap.

6.*cap 17. Ego hoc totum*, inquit, *didici frequenter legendo, & parum dormiendo, & parum comedendo & minus bibendo, & quantum expenderunt ſocii mei in lumine ad potandum vinum de nocte, tantum ego expendi ad vigilandum & legendum de nocte in oleo, & quantum expendebant in comeſtione, amplius expendebam ego in lumine ad vigilandum & diſcendum de nocte: Et niſi hoc facerem, non ſcirem de magiſterio.* Hæc ille.

Quæ vero cauſa fuerit, cur Noctua Palladis & ſapientiæ auis Athenarumque doctiſſimarum quondam propria fuerit, eruditis forte inoleuit, licet vulgo fortuitum quid videatur: Eadem certe nobis in propoſito eſt, cur Noctuā reginam auium dignemur & indigitemus: *Phœnix* vero illi iudex appellatur, nempe ex auium genere iuſtiſſimus & opulentiſſimus, ne quid in gratiam illarum aut odium huius dicat: qui an vnquam, qualis putatur, vixerit, an vero alio modo, cuilibet diſquirendum relinquo: Qualis autem fuiſſe hæc auis credita ſit antiquis tēporibus, ex Tacito

hucadſcribam: Is *lib. 6. annalium* ſic narrat: *Anno vrbis 787. Paulo Fabio, L. Vitellio Coſſ. poſt longum ſeculorum ambitum auis Phœnix in Ægyptum venit, præbuitque materiam doctiſſimis indigenarum & Græcorum multa ſuper eo miraculo diſſerendi: de quibus congruunt, & plura ambigua, ſed cognitu non abſurda, promere libet: Sacrum Soli id animal & ore ac diſtinctu pinnarum à cæteris auibus diuerſum, conſentiunt, qui formam eius definiere: De numero annorum varia traduntur: maxime vulgatum, quingentorum ſpacium: ſunt qui adſeuerent mille quadringentos ſexaginta vnum interiici, prioreſque alites: Seſoſtride primum, poſt Amaſide dominantibus, dein Ptolemæo, qui ex Macedonibus tertius regnauit, in ciuitatem, cui Heliopolis nomen, aduolaſſe, multo cæterarum volucrum comitatu, nouam faciem mirantium: ſed antiquitas quidem obſcura inter Ptolemæum & Tiberium minus ducenti quinquaginta anni fuerunt: Vnde nonnulli falſum hunc Phænicem, neque Arabum è terris credidere, nihilque vſurpauiſſe ex his, quæ vetus memoria firmauit:*

mauit: Confecto quippe annorum numero, vbi mors propinquet, ſuis in terris ſtruere nidum, eique vim genitalem affundere, ex qua fœtum oriri & primam adulto curam ſepeliendi patris, neque id temere, ſed ſublato myrrhæ pondere, tentatoque per longum iter, vbi par oneri, par meatui ſit, ſubire patrium corpus, inque Solis aram perferre atque adolere: Hæc incerta & fabuloſis aucta: cæterum aſpici in Ægypto eam volucrem, non ambigitur. Huc vſque Tacitus.

Quibus Orus Apollo Niliacus, in *Hieroglyphicis ſuis* cōſentit, vbi ſcribit, *quod Phœnix Auis poſt quingenteſimum annum cum iam eſt morti propinqua in Ægyptum remeat, ac ſi præueniat ante obitum curatur myſtice ab Aegyptiis, & quæcunq; aliis ſacris animalibus tribuunt hæc & Phœnici omnia debentur: gaudet enim ſole maxime Phœnix, in Aegypto præcipue, vtpote illic vehementi:* Vbi notandū, quod dicat *myſtice* eū curari ab Ægyptiis & quòd omnium animalium hieroglyphicorum notam vnus Phœnix in ſe recipiat, quia propter eum inſtituta ſint, vtpote Soli ſacrum.

At

At nos de numero annorum inter vtroſque Phœnices, parentem & prolem interiectorum, non ſumus ſolliciti, cum inde nullum de veritate dubium contingat, ſiquidem nouerimus iam citius, iam ſerius eam auem in Ægypto rediuiuam comparuiſſe: Quod vero affirmatur à *Tacito*, conſenſu omnium, eſſe animal Soli ſacrum & in Solis vrbem aduolare, corpuſque demortui in Solis aram deportari cremandum, ad rem maxime facere intelligenti non dubitamus. Præterea *Accipiter* non inconſultus orator *noctuæ* adeſt, dum ream non ream, ſed *reginam auium*, multarum rerum teſtimonio aſſerit & conuincit, quæ ſententia cum iudici ipſique æquitati approbaretur, à nolentibus, volentibus, quibuſcunque accepta fuit.

Tantum pro argumento operis intelligenti ſufficiet, cui ad gratiam augẽdam varia carminis genera, pingui tamen Minerua exarata, ſuperaddidi, vt menti auribuſque cuiuſque non indiſcreti arbitri ſatisfacerem, ſimulque veritatem, cuius radix amara dulcis eſt, ſub

ſub tot inuolucris latentem inſtillarem, quam ſi quis, vt ſolem media die irradiantem aquilinis perſpiciat oculis, noctuinis meis vmbris non egebit: Si vero quis in ignorantiæ clauſtris huc vſque detentus fuerit, huic hoc crepuſculum ad maiorem lucem aucupandam non inſalubre futurum eſt, quod qualecunque ſit, certe non infrugiferum tibi erit, lector, quem nolim hæc *tria auium genera* in attentandis Palladiæ Noctuæ calumniis, ſed potius *accipitrem* imitari *more, ore, re,* quo Phœnicem non *Africæ*, ſeu ſaltem *Aegypti* incolam ſed & *Europæ*, totiuſque *orbis*, iudicem veraciſſimum experiaris, nec figmentum meum, tanquam de re nuſquam exiſtente, ſed verum arbitreris. Vale.

OMNIBVS VERÆ CHYMIÆ AMANTIBVS, PER GERMANIAM NOTIS ET IGNOTIS, ET INTER HOS, NISI NOS FAMA fallat, ILLI SANGVINIS GERMANICI ORDINI, adhuc delitescenti, at FAMA FRATERNITATIS & CONFESSIONE SVA admiranda & probabili, in genere manifeſtato, aſſcribo, dico & dedico.

VIRI, veri naturæ ſcrutatores ſiue noti ſiue ignoti, quantis hoc noſtro ſeculo CHYMIA laboret odiis, hoc eſt, quomodo non ſolum abiecti ingenii homines, ſed quoque alias docti indies eam conuitiis proſcindant, contumeliis onerent & dicteriis accuſent, cuilibet veſtrum facile occurrit: idque ideo, quia nullam experientiam ſuæ imaginationi contradicentem vnquam viderint: Econtra, quomodo ab aliis ſenſu ipſo conuictis & ratione ſtabilitis eiuſdem Chymiæ præclariſſimi effectus appetantur, quantoque animi ardore per fas & nefas, etiam neruos venena & mortes quorundam deſiderentur, probatione non eget: Illorum errorum cauſa eſt, quia Chymia, velut noctua, in tenebris degit, nec illis, vtpote indignis, ſe videndam expoſuit: Horum, cum agnita ſit ſemel, ne inueniatur amplius, conſpectum effugit: Cum enim tantus Dei Theſaurus ab iis, quibus oblatus eſt, nulli proſtitui aut manifeſtari debeat, hinc authores ipſi quaſi Deo dicati, mundoque abrogati, Deo ſibique viuentes rariſſime agnoſci vni aut alteri, nunquam vero vulgo voluerunt.

Quæ cauſa eſt, cur hunc tractatum de NOCTVA, etſi lucifuga, tamen auium Regina, ediderim, vobiſque inprimis dedicarim, qui hanc, nimirum Chymiam poſt Dei verbum precioſiſſimum omnibus

mnibus Mundi bonis præferendam non dubitatis: Sanitatis enim vt præſentis conſeruandæ, ſic amiſſæ reſtaurandæ rationem exquiſitiſſimam habet. Ad hæc fieri non poteſt, quin ille, qui hoc Cœli DONO gaudeat, vitam & mores ſuos componat ad bene diuque viuendum, beateque moriendum, hoc eſt, quin totum ſe Deo dedat & ad ſacram ſcripturam, veluti Normam vitæ, ſeſe accommodet: quæ cum in ſacris BIBLIIS vnice contineatur, eorum lectioni diligentiſſimæ, meditationique piæ inprimis vacabit.

Præterea omnium rerum naturalium Theoriam & Praxin ex cognitis ante dictis perfectiſſime, neceſſum eſt, quod hauriat, tum quia INITIVM ſapientiæ timor Domini, *tum quia Lullio* in pract. Teſtam. cap. *1. teſte*, Per ſcientiam talem Intellectus eſt expulſus ſuperfluitatibus, quæ ipſum remouent à tota veritate, & alio modo (*inquit*) hæc ſcientia nominatur vexillum & Inſtrumentum Philoſophicum, per quod boni Philoſophi & antiqui poetæ ſenſum ipſorum direxerunt ad quamlibet ſcientiam, ad intrandum per hoc in omnem experientiam, per artem fiendam ſecundum naturæ curſum per realem notitiam.

Ex quatuor igitur hiſce, quæ inſeparabiliter conuenire oportet, coniunctis exurgit PROFESSIO illa diuinarum humanarumque rerum, quæ iam quaſi TVBA quadam præcentoria per Germaniam haud dubia veritatis opinione ſub FRATERNITATIS nomine, inſonuit: Hæc cum iure ſuo, Noctuæ inſtar, ab auium rapacium & ſe infeſtantium raptu, donec veſper aduenerit, occultetur; qui iam inclinãte magni huius mũdi die inſtet, vt illa per indicia haud aſpernãda ſe manifeſtauit, ſic ego illi merito hanc NOCTVAM, vt & aliis eiuſdem Muſæ procis, ignotis & notis, aſſcribo, dico & obfero, non pro magnæ ſubtilitatis (quæ hic nulla eſt) opere, ſed (vt inſcriptio habet) pro IOCO SEVERO.

Quo ipſo nomine me Criticis illis Rhinocerotibus facilius excuſatum iri, mihi quaſi perſuaſum habeo: Iocari enim vt licet aliquando apud ſeueros, ita apud iocabundos ſeueritatem oſtendere pro vitio duci nequit, niſi ab eo, qui ab omni humanitate abhorreat. Valete & me veſtrum agnoſcite. Dabam Francofurti ad Mœnum menſe Septembri Anno 1616, tranſitu ex Anglia in Bohemiam.

IOCVS

IOCVS SEVERVS,

Hoc eſt

TRIBVNAL ÆQVVM,

QVO

NOCTVA REGINA AVIVM

Phœnice arbitro, &c. pronunciatur.

IN ſyluam quandam multis ſaxis conſpicuam, vrticiſque inſignem forte fortuna conuenerant diuerſarum ſpecierum volucres, quæ cum in *Noctuam* incidiſſent, eam gregatim impetere, roſtris, vnguibus, pectore, lædere, omnibuſque modis, queis poterant, lacerare conatæ ſunt: At illa, naturæ inſtinctu docta, quo minus iniuriis eſſet expoſita, in globum ſe contrahens inimicis Martio reſiſtit impetu, donec eodem loci *Phœnix*, auis Arabica, comitata *Accipitre*, aduolaret, qui cum tot & tantas volucrum manus minaſq; vni derelictæ Noctuæ inſtare animaduertit, non paſſus eſt miſellæ vim fieri, ſed ſe arbitrum litis vltro ſtatuit: Quod cum inprimis Accipiter ex naturali conſenſu Noctuæ amicus intellexiſſet, adhortatus eſt omnes, vt à vi manifeſta abſiſterent, iudicioque ſe regi Phœnicis æquiſſimo ſinerent: Conſenſum eſt in arbitri, tanto honore digniſſimi ſententiam, ab vtraque, tam Reæ, quam Accuſantium parte: Vtque res legitima iudicij forma tranſi-

gerетur, TRIBVNAL magnificum Phœnici iudicaturo poſitum,& Noctuæ Accipiter aduocatus permiſſus eſt.

I.

CORNICIS QVERELA:

SVB nomine actoris ex vulgo imperiti, qui cauſas rerum non attendit, ſed ex alterius præiudicio de Chemia, in qua ne tantillum expertus eſt, iudicat.

Argumentum eius eſt, Chemiam eſſe vanam & friuolam, odioque dignam cenſendam, quia ſic iudicarint noſtri maiores ſapientia longe excellentiſſimi: Sunt autem cornices, (hoc eſt eiuſmodi illiberales & impoliti cenſores) noctuæ inprimis inimicæ, adeo vt ſibi inuicem oua ſuffurentur: Inauſpicatæ quoque ſunt garrulitatis: Vnde Virgilius: *Sæpe ſiniſtra caua prædixit ab ilice cornix.* Hinc primum ſibi iure locum contra noctuam perorandi præripuit & vindicauit, quæ in hunc modum incepit:

QVAMVIS nulla meæ vigeat facundia linguæ,
Iure tamen cauſæ me puto, poſſe frui.
Sim rudis ingenio, nec Palladis arte polita,
Arbiter, hinc ſpes eſt, quod magis æquus eris.
Ergo fauore tuæ nitar bonitatis & vſu,
Quæ mihi non fatuæ, ſimplicitatis, adeſt.
Lis antiqua hæret nobis ab origine prima,
Anceps quæ noſtros exagitauit auos.
Odimus hinc vlulam, velut hanc odere parentes,
Hoc ſatis in cauſa, cur odioſa mihi eſt.
Non notha ſum, ſed enim generoſi ſeminis ouo
Edita, cur patres non ſequar inde meos?
His equidem canam poliit prudentia mentem,
Ac rerum ſeries longa, magiſtra fuit.
Sit mihi fas vitæ ſtudiĩ & moribus illos,
Quos natura dedit conditioque, ſequi.
Non ego conſiliis ſeniove parentibus æquor,
Noctua vt his ſemper, ſic inimica mihi eſt.

Non

Non ſatæ ſunt primo nobis hæc ſemina belli,
Nec, modo ſim ſapiens, interimenda prius.
Accepi irarum, foueo quas fomite flammas,
Dumque calor ſpirat corde, fouebo datas.
Hinc pereat noſtris odioſa (heu) noctua pennis,
Pennis nuda velim viuere, ſi pereat:
Tollere de medio inuiſos eſt optima iuris
Forma, licet non ſit cauſa probata necis.
Cernimus antiquis exempla ſimillima ſeclis,
Mortales vſu quæ tenuere ſuo.
Siccine Ariſtides cecidit, ſic plurima turba
Experta eſt Thetam morte ſequente nigram?
Eſt ſatius duro ſolum quem funere mergi,
Quam multis odii ſit data cauſa mali.

I.

REPLICA ACCIPITRIS PRO NOCTVA Aduocati, contra querelam Cornicis.

REDDITA *nunc fandi poſtquam mihi copia, mirum eſt,*
Si potero, populi cinctus ab orbe, loqui.
Nam quis non ſtupeat, quem non fiducia fallat
Eloquii, cum te, Rex, videt inter aues?
Atticus orator, quin & Romanus in ipſo
Principio vocem continuere ſuam.
Hunc etenim populi, ſed eum Reuerentia Regis
Terruit: hac cauſa poſſem ego vtraque premi:
Ni formoſe tuus Phœnix me robore vultus
Firmaret potius, quam ſpoliaret ope:
Ni miſeræ quæram defendere iura clientis,
Et non pro propriis fundere verba bonis.
Ille meæ candor menti natiuus inhæſit,
Vt cupiam iuſtum reddere cuique ſuum.
Ergo velut plumis, ſic corde nigerrima cornix
Nunc tua ſunt dictis dicta plicanda meis:

Ingenio,

Ingenio ,ceu faſſa refers ,hebes eſſe videris,
Inuida Palladiis artibus atque auibus.
Vix genus eſt volucrum te pernicioſius aruis,
Semina dum vaſtas iacta recenter humo.
Sicque famem præſtas mortalibus arte vorandi
Et cumulas diris funera mille dolis.
Quin & inhumatos illorum paſceris artus,
Omnibus exque æqua conditione noces.
Hæc tua ſimplicitas,qua niteris , hæc tua virtus,
Illa venit factis gloria digna tuis.
Qui velit alterius conſpergere crimine vitam,
Hunc vacuum culpa criminis eſſe decet.
Noctua labe caret,ſed tu notoria clares,
Illa latet,dum tu das nocumenta,die.
Virtutem vitio , vitium virtute recenſes ,
Damna dediſſe bonum, non nocuiſſe malum.
Diſce prius,quanto diſtet diſcrimine virtus
Nequitiæ , primus ſit gradus ille boni.
Deinde colas, quam nunc aliis auertere tentas
Iuſtitiam , iniuſtus iura odioſa putat.
Non ſatis eſt cauſæ , quod lis antiqua parentum
Sit tua , per multas continuata vices.
Quam ſit iuſta , vide , non quam vetus ira , malorum
Vſum præſcribit non tibi longa mora.
Tu preauique tui , ſi facto iniuria fiat,
Digni eſtis odio ,quo magis hanc premitis.
Peccandi nullam prærepta licentia legem
Ponit, at vt veniæ ſit locus vſque , rogat.
Nil exempla iuuant ad cædem inſontis iniqua,
Lege decet factis compare quemque frui.
Ergo tuam mutes , nec auorum imitabere mentem,
Nitere quo ſapias ſerius aut citius.
Aut ſi iure velis rigido contendere & ipſos
Omnibus in factis conciliare patres:
Hi veniant ,iræque ſuæ , qua noctua preſſa eſt,
Dent cauſam ac morem cum ratione probent.

Si ne-

Si nequeant, ceſſent, atque exercere nepotes
Dedoceant tantum mente ſequace nefas.
Aut præſtare vices abſentum tu tibi ſumas,
Antiquati odii dum documenta dabis.
Siue nec hoc, ſileant patres, tuque ipſe ſileto,
Accuſare vbi ſat, vix ibi liber erit.

I.

PHOENICIS IVDICIS INTERLOCVTOria ſententia pro Noctua contra Cornicem lata.

NON odio ſeſe aſſociant, neque iura fauori
Alterius, cauſa eſt inſpicienda rei.
Nil data verba iuuant, quæ replent aera bombo,
Corpora ſi luci dempſeris, vmbra perit.
Si nihil irarum furias, quam cæca parentum
Conſuetudo docet te ſobolemque tuam:
Falleris & rationis eges, virtutis & æqui,
Si quod erit patrium, ne tibi ſume, ſcelus.
Spes melius de te quid ſpondeat, inuida ne ſis
Noctiuagæ (ſumma eſt hæc rata legis) aui.

MOx abiit lento triſtis Cornicula paſſu,
Iudicium, vulgi fabula, cuius erat.
Aſſiliit nouus hoſtis habens in vertice criſtam,
Martium vt hinc Picum nomine reque ferant.
Ille ſua varios iactans in veſte colores,
Quam dubiam præſtet, re docet, ore fidem.
In viridi venator adeſt animoſus amictu,
Haſtile illi ingens lingua inimica feris.
Vermiculos hoc ipſe ferit venabulo acuto
Horrendos quam ſi fulmine ſternat apros.

PICVS Martius, eiuſque deſcriptio.

C Sæpe

Sæpe nemus petit & crepitu quatit ardua roſtri
    Robora, quaſſa grauis robore ſylua tremit.
Non ligo, nec raſtri deſunt, acieſve ſecuris,
    Vngue premit, lingua conterit, ore ſecat.
Thryps. Ips. gurgulio ſunt illi fercula faſtu
    Luxifico, cerebrum quos putat eſſe Iouis.
Hæc vbi depictas potuiſſet in ordine plumas,
    Bella animo ſpirans caſſide tectus ait:

II.

PICI MARTII QVERELA:

SVS nomine actoris indocti & indiſcreti, licet forte proſapia, titulo & veſte conſpicui, magis de Marte, quam arte, de raſtris, quam aſtris iudicantis.

Argumentum eius eſt, Chemiam eſſe vanam & furtiuam. in qua cum ipſe quid tentauit, nec perficere potuerit in excubandis ouis Philoſophicis, inde nec alium quemcunque quid veri, niſi forte colores Sophiſticos mox perituros, & furibus non indignos, inde ſperare poſſe aut debere.

Eſt autem picus auicula aduncis vnguibus arbores excauans, ſacer Marti, vnde & Martius appellatur, inter auſpicatas aues numeratus.

I.

O Magne Dux volucrum
    Diuina Lux ſphærarum,
    Manu grauique Marte
    Certare promptus, arte
    Nec ore ſum politus,
    Lingua nec expeditus.

II.

Idcirco mitis adſis,
    Aureſque verte dictis,
    Nec ſperne me reiectis
    Aut poſſe reprehendere,

Cur noctuam ferire
Velim, vel interire.

III.

Non congeram vetuſtas
Hinc à parente rixas,
Nec imputabo noxam
Huic, alteri peractam:
Quod eſt recens, mouebo,
Et teſtibus probabo.

IV.

Vix annus eſt, in vno
Quod oua quina nido
Reconderim labore
Fœtus flagrans amore,
Quæ cum diu fouerem,
Nec inde quid pararem:

V.

Conſiderare cauſam
Subtilius putabam,
Inuenta non ſed vlla,
Vicina quam quod illa
Volucris eſſet, ouis
Noceret & venenis.

VI.

Nam proxima ſedentem
Sylua, vel aduolantem
Vidi, ſat ergo cauſæ,
Cepi Strigem vocare
Et ignibus nefandam
Eius dicare vitam.

VII.

Ad hæc mihi recurrit,
Aeſtuque mentis vrit,
Quod cum forent Draconis
Morti dati venenis
Fœtus, iis lapillo
Vitale lumen addo.

VIII.

Hic eſt Pyropus orbis.
Qui millibus talentis
Venaliſ haud habetur,
Nec ære comparatur,
Hunc dum repono nido
Ablatus eſt profundo.

IX.

Si dicerem, quod illa
Furata tanta dona
Sua recondat aluo,
Nec det videnda vulgo,
Fallax nec inuenires,
Meaque ſpe potirer.

X.

Mactetur ergo luci
Inuiſa, danda morti,
Vt geſtiam lapillo
E corporis ſepulchro
Surgente rurſus, auras
Et incolente noſtras.

HIs finem impoſuit dictis Picus, atque receſſit,
Quem monet Accipiter, ne paret ante fugam:
Quam produxiſſet, veluti promiſerat, illos,
Qui poſſent rebus facta probare ſuis.
Quos vbi præſentes non adſpicit, inde refellit
Hoc, Picus dederat quæ maledicta, modo.

II.

ACCIPITRIS REPLICA CONTRA QVErelam Pici Martij.

I.

VENEFICAM vocaſti
Furemque, nec probaſti,

Ad

Ad te recurrit ergo,
A quo receſsit Echo:
Talemque te ſalutat,
Et ocymo coronat.

II.

Mortalium quis vrbes
Aut incolat cohortes,
Si perperam quid vlli
Contingeret nefandi,
Et vellet imputare
Id alteri maligne.

III.

Communis anne ſylua
Nobis dat alta tecta,
Per aerem volatus
Quo libere rotamus,
Cur non per hunc abiret
Hæc ſola, vel rediret?

IV.

Nil forſan excubaſti,
Fœtus nec educaſti,
Rogo, quid hoc ad illam,
Quam non vocas magiſtram?
Hæc nouit oua vere
Aurata congelare.

V.

Quod de petra locutus,
Non es ſat aſſecutus,
An vlla gemma talis,
Tibi relata qualis,
Vidiſſe tene credam,
An perdidiſſe gemmam?

VI.

Si ſic, quid impudentem
Te cogit, innocentem
Mordere mentiendo
Nugaſque congerendo,

In virginem pudicam,
Eius terendo famam?

VII.

Tentare cur volebas,
Quod tute neſciebas,
Cur tute perdidiſti,
Habere quod nequiſti?
Litem tibi moueto,
Si nolis id, ſileto.

II.

PHOENICIS INTERLOCVTORIA SENtentia contra Picum Martium lata.

I.

MOx arbiter volucrum
Infert: putaſne tutum
Id legibus videri,
Aut quid tenere veri,
Foro quod abſque teſte
Pronunciatur à te?

II.

Nil ergo firmitatis,
Sed plus iniquitatis
Cauſa tua dediſti
Præteque ſat tuliſti,
Qui quicquid arbitratur,
Profert, calumniatur.

III.

Hæc pernegat, quod inſtas
Additque te malignas
Rixas ſibi ciere
Et iurgiis nocere:
Quin res id ipſa monſtrat,
Quod cauſa te refellat.

IV.

Innoxiæ puellæ
Quæ damna tu referre
Impune cogitaſti
His tereum patraſti,
Hinc temperans venenis
Linguæ, tacens abibis.

TALIBVS applauſum vulgo ſimul ore, manuque,
E medio Picus dum pudibundus abit.
Huius vt inſtauret cauſam litemque nouatam
Vindicet, En miles cæde cruentus adeſt.
Proditur ex curuo nam ſanguinis helluo roſtro, *CVCVLVS, eiuſq; deſcriptio.*
Qui Cuculum ſeſe terque quaterque vocat.
Cantor vt eſt, ſtipulaque ſolet diſperdere carmen,
Ingenij monſtrans Muſica dona ſui:
Bellator pugnat ſic non minus acer in armis,
Seque probat duro Marte vel arte parem.
Olim vt Phyllirides cytharæ præſecit Achillem,
Qui toties ſtrato victor ab hoſte fuit.
Vere nouo cum iam reuireſcit frondibus arbor,
Illum cantandi ſæpe fatigat amor.
Tempore ſed reliquo non vlla Mathemata proſunt,
Nec doctrina, fames dum premit ora, iuuat.
Venter enim caret aure, nec eſt niſi ſurdus amator
Muſarum, in præda mens ei & in patina.
Tunc eſt cura, togam miteſque reponere cantus,
Armaque cum ſago grata parare nouo.
Veſtis erat diſtincta coloribus, atque tegebat
Lorica à ſummo vertice ad vſque pedes.
Illius, vt fama eſt, ſub imagine forte, ſororem,
Iunonem amplexus Iuppiter ipſe ſuam.
Magnanimo poſtquam niſu concuſſerat alas,
Arbitrum ante, iam proprie ſtetit.
Inde ſuum repetens nomen CVCVLABAT eoſdem
Exorſus decies dum dedit ore modos.

III.

CVCVLI QVERELA:

SVB nomine actoris, in mundo præoccupati negociis ad ventrem ſpectantibus, aut ſenſuum delitias, ſiue impoliti Politici.

Argumentum eius eſt, Chemiam hominem ſolitarium reddere & à conuerſatione cum aliis reuocare, dum ei vacantes ſolis carbonibus comburendis ſeſe oblectent, corpus laboribus & vigiliis, animum curis & meditationibus in ſubtilitatibus vanis & inanibus, macerantes: Vnde plerique Chemiæ valedicunt & prorſus contradicunt, vt ad ſolitas commeſſationes & compotationes liberius redeant, frontemque cum vulgo exporrigant.

Cuculus vero ſeu coccyx auis nota eſt, quæ nidulatur ſemper in nidis alienis, præſertim currucæ, quæ eius oua excludit & pullos nutrit, ſuos eſſe putans: Hinc Iuuenalis *ſat. 6. Tu tibi nunc curruca places.* Eſt autem coccyx de genere accipitrum, licet aduncos non habeat vngues, at ſolum roſtrum: Procedit vere, occultatur ortu caniculæ aut circiter ſolſtitium æſtiuum: Ideo alteri dicitur ſubiicere pullos, quod ſciat ſe inuiſam cunctis auibus, quarum oua frangat & exſorbeat, ac propterea non fore tutam generi ſuo ſtirpem opinatur, ni fefellerit. Noctuæ oua comeſta eam vim habere traduntur (quod ſcire, ad ſequentia intelligenda non inutile) vt abſtemium reddant, atque ita quaſi ſapientiam & ſobrietatem, vini ſublato deſiderio, ea comedenti inſtillent & inducant: Vnde forte Palladi, ſapientiæ Deæ hæc auis ſacra eſt habita: Noctuarum quoque Athenis magna olim fuit copia, vnde adagium: *Noctuas Athenas*, quas læſiſſe aut occidiſſe, capitale crimen erat: Habuit quoque Athenienſium numiſma Noctuæ figuram ſibi inſculptam, vnde & nummi nomine noctuarum ſunt vocati: Noctu videt, canit & volat, inde noctiuida, noctiuaga à poetis dicta: de qua Nigidius apud Plinium teſtatur, quod 60. diebus hyemis cubet, & nouem voces habeat: Odioſa eſt cæteris auibus, in quas aſtuta vtitur dimicatione: Nam maiore circumdata multitudine, reſupina pedibus repugnat, collectaque in arctum roſtro & vnguibus tota tegitur: Auxiliatur ei accipiter fœdere quodam naturæ, vt Plinius inquit: quæ ſemel admonuiſſe hoc loco ſufficiant.

I. SVM

I.

SVM Cuculus Cuculi Cuculo Cuculum ſatus parente
Aui nepos & filium relinquo:
Eſt altum genus atque armis inſigne ſtemma nobis,
Curruca nutrix, non fuit genitrix.

II.

Adſum, iuſque meum repeto, litemque teſtor acri
Quam corde voluens Noctua tetendi.
Illa meo queat horribili vel Marte vel manus vi,
Si detur arma copia, interire:

III.

At quia Iuſtitiæ, Phœnix bone, carceres reponis
Metamque noſtris fixeris duellis:
Omne tibi cedo ius ante TRIBVNAL æquitatis
In noctuam quodcunque poſſidebo.

IV.

Ipſa meæ vitæ inſidias non eminus nefandas
Struxit, veneno pœne me necando:
Namque (fatebor enim) cum ſit mihi mos auitus, ouis
Veſci volucrum, vox vt hinc ſit alta,

V.

Illius ad nidum acceſſi, pro iure, tunc vagantis
Extra penates, oua quo vorarem:
Nec mora, quotquot erant, ſorbendō leui recondo rictu,
Sed inde vocem dum peto ſonoram,

VI.

Eſt extinctus amor, deſideriumque perbibendi
Tam dulce nectar, mente quod refuto:
Palladias animo curas iam voluo, amando Muſas
Phœbique caſtra faſcino ligatus:

VII.

Malo ſed obtuſæ conuiuere mentis imperitis,
Quam ſolus omnes inter eſſe prudens:
Dulcis amor potus redeat modo, ſim rudis, Minerua
In me nec vllum ius habeto triſtis.

VIII.

Stultitiæ affectus latiſſimus eſt mihi per orbem,
Quod te docebunt Porcii atque Grilli.
Oua merum præſtant & vires carmini miniſtrant,
Vox rauca nobis obuenit ſine ouis.

IX.

Ergo venenoſo plectatur noctua incubatu
Ne poſſit vllos faſcinare poſthac.
In Iutia. *Lex apud humanas (locus eſt mihi notus) illa gentes*
Laudatur, vt ſi publicus vagetur

X.

Rumor, ſtrigem aliquam fore, carcerata flammis
Tradatur, & poſt vota conſulantur,
In cineres cum iam rediit, num morte digniori
Extincta ſit, vel forte labis expers.

XI.

Hoc erit exempli vice, nam mortalibus fatemur
Non nos volucres eſſe iuſtiores.
Trade neci ſtrigem, iudex excelſe, da cremandam,
Sat fama monſtrat criminis piandi.

XII.

Poſtea, ſi ſit opus, factum tibi clarius probabo,
Quam ſol relucet vertice eleuatus:
Cumque his plura ſimul ſuperaddere vellet, ipſe Iudex
Mandauit, hora ſponte non abuti.

III.

ACCIPITRIS REPLICA CONTRA QVErimoniam Cuculi.

I.

HAEC *contra Accipiter: quin ô tenete riſum*
Quotquot volucres circus hic capeſcit:
Sat Cuculus dixit, ſi ſat bene, ſi nec hoc, nec illud,
Nam rarus æqua dictitat ſophiſta:

II. Eſt

II.

Eſt in ponderibus cauſæ, non copia loquendi
Spectanda iuſti vis, tenorque recti,
Inſidias vlulæ ſtruxiſti tute, ceu fateris,
Prædonis inſtar dum lares & oua

III.

Illius acceſti, tuaque intra viſcera abdidiſti
Tam dulce pignus noctuæ, gregis ſpem:
Tute igitur latro, liguritor & hellulo videris,
Cui ſuaue quadra non tua, ſed inſtar

IV.

Muris vel paraſiti, aliena, ganeo, nutriri:
Dicenda non eſt dos parata furto:
Si ſapis, hæc mentem potatio reddidit politam,
Meri nocentis nauſeam creando:

V.

Gratia, quam reddis pro furto, non tibi, nec illi
Eſt grata, fures illa mens perennat:
Vt cupiant vitæ dominum tetra perire morte.
Qua liberati ſunt, genus ſceleſtum:

VI.

Carneades acuit quodam naſturtio cerebrum
Ne vinceretur plumbeus Chryſippo:
Ellebori campis alii paſcantur, vt ſagaces
Queant haberi, nec vorare maluas:

VII.

Stultitiæ donum tu percupis, ô Midæ ſodalis,
Non cernis aures eminus patentes:
Si tu vlulam accuſas, quod ſis mutatus eius ouis.
Huic oua reddas, reddet & tibi te:

VIII.

Et tu ſemper eris, qualem te, ſtulte, ſomniabis,
Prior teget te forma grunnientem:

III.

PHOENICIS SENTENTIA INTERLOcutoria contra Cuculum.

I.

ELOQVAR, an ſilcam? dubius mihi, non adeſt cupido,
Nec iam facultas omnibus referre
Reſponſum gerris, maneat ſententia ante dicta,
Probanda cauſa eſt, non calumniandum.

II.

Es potius culpa, quam commiſeratione, dignus,
Coccyx volucrum peſtis & venenum:
Quot perimis victu tu pullos, oua mox futura?
Viuos quot atra cęde tu trucidas?

III.

Nutrici, an matri, dicam, quod pręmium rependis?
Ingrate pręda eſt hæc tibi nefanda:
Pradonem lex æqua ſinit mactare, ſiue furem,
Si pugnet armis, lędat aut venenis:

IV.

Quod ſi igitur fatis te occumbere contigiſſet atris,
Cum deuorares oua noctuina,
Non queat hanc quiſquam accuſare, veneficamve iure
Dictare, quid nunc poſſe te putabis?

V.

Qui non virus atrox ouis, ſed pharmaci medelam
Latro bibiſti, dignior cicuta:
Ne crimen regeratur, abi, ne morte praeoccuperis,
Inferre noli funus innocenti.

Philomela deſcriptio.

TERGA dedit dictis coccyx vbi talibus, aſtans
Concinnum extemplo dat Philomela melos:
Nempe dato voluit ſign› monſtrare magiſtram
Harmoniæ quartum ſe retinere locum:

Et ſane

Et ſane artificis ſi ſit modulatio cantus
Spectanda inter aues poſſet adeſſe prior.
Verum hæc iudiciis non dignoſcuntur apertis,
Regnat vbi ſtudiis turba inimica bonis.
Multa canens grata quo Iudicis arte fauorem
Occupet, innumeris perſtrepit ore ſonis:
Nunc altam modulata, imam nunc murmure vocem
Edit, vt haud æquent Organa hydraula modos.
VT REsonet MIro FAcilis SOLuit LAbra cantu?
Vox abit ad cœlos & nemus omne replet.
Adſtant mirantes aliæ tam grata iuuentæ
Munera, quæ cupida quælibet aure bibunt.
Præcinuit pueris Ganymedis in aera raptum,
Iupiter in propriam quem tulit actus auem.
Nedum oblita ſui caſus, linguæque reſectæ,
Virginitas, Terei quo ſpoliata dolo:
Addidit his alias veterum de more fabellas,
Aureolas, tempus quas numerare vetat.
Tandem propoſitis voces accommodat aptas
Rebus & eſt Ionicis, VT, FA, SOL, orſa modis.

IV.

PHILOMELÆ QVERELA.

SVB perſona actoris non indocti, poetæ vel Muſici:
Argumentum eius eſt, Chymiam eſſe fabuloſam fabuliſque repletam, falſoque ſibi poetarum fabulas, quaſi de rebus Chymicis abditis, nec de moribus aut aliis rebus effictæ eſſe, vt proprias accommodare: quemadmodũ Natalis in fabularum mythologica explicatione aperte fatetur ſub Saturno, Iunone & aliis locis, falſo aſcribi fabulas Chymiæ: Cuius verba ſub Vulcano ſunt huiuſmodi: *Nec me præterit, illorum, qui torquendis metallis per ignem ſtudent, eſſe opiniones nonnullas, quas ſuis vaſculis accommodare conantur: Neque enim credibile eſt metallorum formas poſſe per artem inter ſe conuerti:* Hæc ille: Philomela ſeu Luſcinia ex mira vocis ſuauitate agnoſcitur, quæ à Græcis Philomela dicitur quod amet melos: Verno tempore frondeſcentibus arbo-

rum ramis dies non ſaltem 15. vt alij volunt, ſed 50. continuos perſiſtit in cantu: Vnica hæc auis paruo corpuſculo paruuliſque faucibus varios emittit concentus & diuerſa cantica, vt nulli muſici ſuis cantilenis, nulli Organiſtæ aut Inſtrumentales, vllis organorum variationibus aut tibiarum modulis imitari queant: Plinius in huius auiculæ deſcriptione ingenium exercuit, qui legendus: Æſtu aucto, aliam habet vocem non modulatam aut variam: mutatur & color: hyeme non cernitur aut non agnoſcitur.

I.

O Decus noſtri Generis Propago,
Ales Aegypti celebrande terris,
Siue te nidus tulerit ve furnus,
Optime Phœnix:

II.

Huc ades, dictis animumque præſens
Verte, res duras propiuſque noſtras
Cerne, ſic carmen tibi ſempiterna
Laude dicabo.

III.

Carmen eſt cura mihi, Sol olympo
Siue deſcendens radiis ſerenet
Aerem, ſeu nox tegat atra ſyluas,
Carmina canto.

IV.

Arbores cum iam virides amictus
Et comas vernas, hyeme abdicata,
Induunt, ramis ego ſemper hærens
Iubila tollo.

V.

Per nemus lætis ſono cantilenis,
Et per vmbroſas cano ſera valles,
Quinquies denis vagor ac dies cum
Noctibus æquo.

VI. *Tempus*

VI.

Tempus id charis datur omne Muſis,
Quo frui ſomnis nequeo, nec vlla
Parte momenti dare me quieti,
Tantum amor vrget

VII.

Carminis, nec ſpe vacua relinquor,
Incubans ouis, ea cura mentem
Erigit, fœtuſque dat educandos
Pignora nidi.

VIII.

Hiſce natales vbi canto verſus,
Voce per gyros varios eundo,
Obſtrepit noſtris modulis amaro
Noctua bombo:

IX.

Artis eſt expers ea Muſicalis,
Nam nec Octauam Diateſſarcnve,
Nec rudis Quintam Ditonumve nouit
Reddere voce.

X.

Diſſonans Carmen mihi ſæpe torquet.
Semiquinta vel quod adhuc ab omni
Diſcrepat ſenſu, rationis ac vi,
Septima iniqua:

XI.

Sic meos cantus vlulando rumpit,
Et ſibi totum nemus atque valles
Vendicat tetris odioſa, væ, væ,
Vocibus, Eheu.

XII.

Triſtis has odas iterat, fremitque
Sæpius ſtridens miſeris ſuſurris,
Stentorem dicas, ita reddit alta
Voce boatus:

XIII.

Hinc mihi pectus tumet, inde bellum.

Noctuæ doctis datur à poetis,
Et quibus Muſæ eſt generoſioris
Inclytus ardor.

XIV.

Illa concentus ſpoliare noſtros,
Næniiſque ægris ſolet implicare,
Inde ſecreti ſibi furis inſtar
Præmia captet.

XV.

Aut velut labro, quia latret ipſa
Omnibus ſyluis, hominum quietis
Et volucrum pacis vt hoſtis æquas
Det rea pœnas.

XVI.

NON tulit vlterius cantantem tanta cruento
Accipiter verſu funera Luſciniam.
At medio in curſu ſic carminis interrupit:

IV.

ACCIPITRIS REPLICA CONTRA PHILOMELAM.

PLVS ſatis eſt dictum nunc tibi, ſumma patet:
Molis es haud magnæ, ſed magnæ fœmina vocis,
Sæpe ſub imbelli corpore bella latent:
Non hæc verba tuum decorant aſperrima ſexum,
Haud tibi, militibus ſanguine ſurgit honos.
Ne tamen à dictis nimium diſcedere cogar,
Ipſe tuo fingam carmen inerme pede.

I.

MVSICAE quod te teneat perennem
Cura, quod dulces moduleris hymnos

Nocti-

Noctibus longis iteranſque luce,
Cedimus vltro.

II.

At quod in ſolis Philomela ſyluis
Erret & cunctas auis vna valles
Temperet, cantus veluti magiſtra
Vſque negamus.

III.

Tu canis ſcite, fateor, ſed altam
Gutturis vocem tenuis reuoluens,
Conſonum reddiſque melos, & arte ex-
cellis acuta:

IV.

Noctuæ ſed vis grauior canendo,
Quam Baſin docti vocitant, habetur,
Illa vox cantus prior hinc neceſſe eſt
Te moderari.

V.

Huic ad nutum metra, ſeptimamque
Ac tonos turpes reliquos cauere:
Iude naſcetur bona conſonanſque
Muſica triplex.

VI.

Si tibi cordi modus eſt ouantum
Dorius nec non Ionicus cachinnus
Triſtior curæ Lydiuſque fletus
Conuenit ipſi:

VII.

Si tibi Democritus vſque ridet,
Huic flet Heracletus, at vna cauſa,
Nempe tot caſus hominumque curæ,
Commouet ambos.

VIII.

Vnus affectus, ſimilis nec ardor.
Fratribus raro remanet duobus,
Ille venandi ſtudio, ſed alter
Carminis inſtat.

IX.

Ergo non litis ſupereſſe tantæ
Fomitem cerno, Philomela cantet,
Vt poteſt, altum modulans, & imum
Noctua cantet.

X.

Aut vices vertant ſimul, hæc canorem
Illius ſumat, ſibi ſumat huius,
Ipſa ſeu mauult, Baſin atque murmur,
Siue Tenorem.

XI.

Sicque ceſſabit penitus duellum
Muſicos inter lepidoſque vates,
Cura mordebit, Philomela, nec te,
Noctua nec te.

IV.

PHOENICIS SENTENTIA ADVERſus Philomelam.

I.

LIS Poetarum niſi de ſonoris
Cantibus non eſt, vel vter ſuäui
Carminis plectro magis vſus æquas
Mulſerit aures.

II.

Hæc vbi veſtras ſtimulauit iras,
Verſuum leni modulo videtur,
Iuris haud nutu, bene mitiganda,
O Philomela.

III.

Non decent tanti volucrem furores
Vt velit propter metricas loquelas
Labis inſontem rapida ſororem
Morte perire.

IV.

Voce concordes vt adeſſe debent
Muſici, ſic ſint quoque corde, non eſt
Diſſonans vllus tonus ac in ipſo
Stamine vitæ.

V.

Hinc tuas, dico, furias recantes,
Pace nec bellum tibi prævalere
Iure permittas, nec habet querelæ
Cauſa colorem.

CONTICVERE omnes, voluit ſuccedere Progne *Gruis deſcriptio.*
Luſciniæ tanquam ſanguine iuncta ſoror.
At vetuit prægrandis auis, melioribus ouis
Edita, quæ ſummum præripit alta gradum.
Illius illuſtres ortus agnoſcere poſſes
Corporis ex vultu pulchricomoque ſtatu.
Vertice procero vt turbæ ſupereminet omni
Sic eſt in mores ingenioſa ſuos.
Purpuream gerit inde notam: Diadematis inſtar,
Temporibus canis condecorata comis.
Ordinis obſeruans, acieque aſperrima belli,
Pygmæos roſtri vulnerat enſe breues.
Strimoniam dixere Gruem, quia ducet apricum
In cāpum, aligeroſque excubet ante greges.
Hæc ſubito in cumulum, vt ſeſe ceruice videndam
Præberet longa, turris vt alta, venit.
Vtque ſuas artes, ſtrictaſque ad prælia leges
Oſtentaret in vno pede firma ſtetit,
Vngue tenens lapidem curuo, ceu peruigil haſta,
Duraque militiæ ſic documenta dedit.
Ingentes animo geſtuque exercuit iras,
Quæ mox hos rabido protulit ore ſonos:

V.

GRVIS QVERIMONIA,

SVB nomine actoris, viri nobilis, politici, non ineruditi;

Argumentum: Chemia eſt friuola & ex bene conſtituta Repub. releganda; quia ſeducit magnates inque diſcrimen adducit ſuarum facultatum:

Eſt autem Gruis hæc mirabilis natura: Æſtate aduenientes tranant æthera trianguli figura: Lapides pedibus librant, tanquam ſaburrã, contra vim ventorum: Gerunt bellum cum Pygmæis: Ducem, quem ſequantur, eligunt, habentque in extremo agmine diſpoſitos, qui viciſſim acclament, ne qua deeſſe videatur, ac gregem voce contineant: Ex his nonnullæ excubias agunt nocturnas, lapillum pede ſuſtinentes, qui laſſatis ſomno decidens indiligentiam ſono coarguat; Cæteræ dormiunt capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtentes: Per ſublime ſilentio volantes, ſerenitatem, feſtinantes vero tempeſtatem, præſagiunt: Dicuntur Palamedis aues: quoniam Palamedes Nauplij filius ex earum ordine tres literas reperiſſe fertur, inter quas Ypſilon, quæ & Pythagoræ dicitur: Lucanus, cur Strymoniæ vocentur, innuit, *lib.* 5. his verſibus:

Strymona ſic gelidum bruma
Pellente relinquunt,
Potura te Nile Grues, &c.

I.

PVGNARE *Iambis non mihi mos, at manum*
Conferre præſens hoſte cum atrociſſimo
Nunquam abnui, nec in foro, ſed Martiis
Campis placet micare, vbi ius ſpiculo
Non quæritur linguæ volubilis ſono.

II.

Nam noſtra gens inuicta fortitudine eſt,
Non eloquens, nec clara verbis, notior
Factis, regendi, quam ſequendi munere
Felicior: ſed hoc mihi nil detrahet,
Si Rhetor hic compaream, te Iudice.

III.

Hoc vnicum ſat ponderis rei daret,
Quod ipſa litem noctuæ & dicam fero,
Nam magna magnas auſa conderent aues:
Ales Iouis non ſtringit arma bombyci,
Leoque ranæ deſpicit conuitium.

IV.

At noxa Noctuæ mihi tantum mali
Inflixit, vt ſit morte vita durior,
Vindicta ſi non ius ſuum rigoribus
Summis ſequatur, haud ciuiliter ream,
Sed criminaliter probabo iudici.

V.

Non eſt diu, quod militari in ordine
Terris remotis noſtra gens huc verteret,
Vt aſſolet, curſum quotannis, & mihi
Vt excubarem, cura noctibus foret,
Quod gnauiter, tenens lapillum, dum gero:

VI.

En omnibus ſomno ſepultis fratribus,
Ipſaque me, clamoribus frequentibus,
Emiſſa vt orco Erynnis atra, noctua
Bacchatur, horrendo metu nos territans:
Hinc prima iacto ſigna miſi pondere.

VII.

Mox corripit cunctas pauor facto agmine,
Nec cauſa ſcitur vlla, nil tutum ſatis
Putamus, errantes ſic Eurus horridus
Denſis tenebris in mare amplum compulit,
Vix vnde magno exiuimus periculo.

VIII.

Poſt cum dies adeſſet, omnes irruunt
In me, veluti tanti caput diſcriminis,
Vt morte mulctarent, ſed illis obtuli,
Me noctuæ, quæ damna fecerat ſuo
Clamore, linguam fauce velle demere.

IX.

Hac impetraui lege vitam ſupplicans:
Nunc ergo iure vel manu cadat mea
Inuiſa ſtrix Eriſque, quæ necem ſerit
Armatque fratres in ſuum letho genus,
Hæc improbari vix poteſt ſententia.

Accipitris tutela noctua ſaluatur.

DIXERAT, & ſtricto miſeram mucrone pe iuit,
Cui fieri noxam non tulit Accipiter:
Vnguibus is præuiſa tenacibus acer inhærens
Tela retorquendo congerit halce minas:
Si locus hic pugnæ, haud Themidi vacat, impiger adſum,
Ius vlulæ proprium ſit mihi, bella dabo:
Conſere, quæſo, manus mecum, non me vlla ſuſurris,
Vt te, forte ſuis obſtupefecit auis.
Concurrunt volucres & tanti ſemina belli
Extinguunt, Iudex quemque ſilere iubet.
Promittitque ſuo ſe ſingula pondera rerum
Iudicio, ſumma voluere velle fide:
Iuratum eſt vtrinque, redit concordia circo,
Tum Phœnix placidos hos dedit ore modos.

V.

PHOENICIS IVDICIALIS RESPONSIO contra Gruem.

I.

COLLO vales & tibiis, Grus inclyta,
Audace menteque vt vales & corpore,
Sic alta ſectaris, nec eſt quid arduum
Quod non ames ſubire cum periculis,
Hinc bellicus dux iure iuſto diceris.

II.

Si noctuam ſpectes, nec audet illa ſe tibi

Præ-

Præferre, ſed vix comparare, vilior
Quæ viuat vmbroſis locis ne conſpici
Poßit volucri nobili, ſed non puto
Quod omne ius illi queat negarier.

III.

Ergo fruatur ipſa, ſicut & grues
Suis bonis, ſuo volatu, vocibus,
Hinc non nocere cantu quoque noctua
Eſt viſa veſtro cœtui, ſi tu tuo
Perfunctus eſſes, vt decet te, munere.

IV.

Nam ſi ſopor non occupaſſet interim
Te met gregis ducem, fuiſſes & vigil,
Non credo, quod ob noctuæ cantus, metu
Sic concidiſſes, nec petram delabier
Tum contigiſſet vltro, ſic cauſam vides.

V.

En ſomnus ille cernitur tuus mali
Tanti caput, non illa, quæ ſomnum fugans
Te reddidit, cui dux vacabas, muneri:
Huic gratiam debebis ergo, non necem,
Cum te tuoſque perdidiſſet proditor.

VI.

Expergefecit illa te, fratres tuos
Tu mole iacta, pectus occupat pauor
Simul volucrum, tu timoris huius es
Præcentor: at quod Eurus obruit mari,
Non accidiſſet, ſi vigil dux ſederas.

VII.

Tu gratiam mundi refers iam noctuæ,
Quod illa te ſopore liberauerit,
Quam vir cani quondam fideli contulit,
Qui morſibus draconem triuit horridum,
Cunis iacenti puſioni vt parceret.

VIII.

Romana gens ſed anſeri plus gratiæ
Dicauit olim gingrienti, mœnia

Cum gallus hoſtis obtineret, huic cibos
Nepotibuſque eius ſacrando perpetim,
Hanc non minorem conferes huic gratiam:

HÆc anceps eſt viſa diu ſententia vulgo,
Pro nece quod gratum noctua ferret opus.
Verum tanta fuit miris facundia dictis
Iudicis, vt quis non hiſcere poſſet hilum:
Ergo abiit pedibus lentis auis ore minax Grus
Cuius init Progne, huc vſque morata, locum.
Nigra quidem, ſed pulchra fuit, pexiſque capillis
Hirundinis deſcriptio. Fœmina prælonga conſpicienda toga.
Bombycinis veluti manicis leuis vtitur alis,
Purpurei maculas palla cruoris habet.
Syrma trahit teſtudineo prænobile paſſu,
Illius omnis Itym vox ſonat, omnis Itym:
Omnis Itym querulis lux illam ſæpe vocantem
Audit carminibus, nox velat omnis, Itym:
Prima domus docuit laquearia figere tignis
Mortales & quod ſint linienda luto.
Rhetoricen Progne, veluti Philomela Poeſin
Exprimit antiquis, ſed magis illa loquax:
Sitque loquax, tamen eſt tolerabilis indole morum,
Coniugij caſtam ſcit retinere fidem.
Oeconomæ exemplar, congeſtis educat eſcis
Fœtus gnaua ſuos dum volat & reuolat.
Vix vnquam laſſata laboribus irrequietis,
Hæc ait: ———————————

VI.

HIRVNDINIS QVERELA.

SVB nomine actoris ex vulgo indocti, iudicio carentis & leuitate animi præualentis:

Argumen-

Argumentum cuius eſt, Chemiam eſſe odio habendã & falſariam: quia vigiliis exhaurit hominum corpora, & promittit lapidem, quem tamen ſubtrahit falſis vel difficilimis intellectu proceſſib. aut libris, nec non Medicinam vniuerſalem, quaſi chelidoniam, quam ſimiliter abſcondit.

Hirundines ſunt auiculæ loquaciſſimæ & garrulæ, quæ præter naturam cæterarum auium auerſæ coeunt: Conſtructos luto nidos ſtramento roborant: Inopia luti puluerem aqua pennis madefactum ſpargunt: Nidum mollibus floccis & culmis conſternunt. Quinque numero pariunt, quos magna nutriunt æquitate: Nam portionem ſingulis alternant & diſtribuunt, habita ætatis ratione: Incipiunt enim à primo ſenſim ex ordine continuantes ad minimum natu: Si viderint pullos ſuos non ſat molliter iacere, lanam ab ouium dorſo exeruut & iacentibus ſubſternunt: Quin etiam excæcatis herba quadam ab ipſis Chelidonia dicta & inuenta viſum reſtituunt, erutis etiam, vt narrant, oculis: Pullorum excrementa magna munditia egerunt: Bis anno pariunt, vere & autumno: Ex volucribus indociles ſunt hirundines, vnde prouerbium: *indocilior hirundine*, aut *mure*, qui ex terreſtribus indocilis eſt: Quidam, vt & Volaterranus, hirundine vſi ſunt pro nuncia belli, qui eam mittebant amicis, in nidum priſtinum redire ſolitam cum literis annexis: Alij, vt Rex Daniæ & Sueciæ, ad incendendas obſeſſorum ædes, captas hirundines alligatis incenſis funiculis dimiſerunt, quo ſtrategemate victores euaſerunt. Hybernis menſibus diſcedunt hirundines, latentque vel ſub aquis, quaſi mortuæ, vel aliis latibulis, & oriuntur ante delphini ortum, ſeu primo vere, cuius ſunt nunciæ: Pythagoræ dicterium eſt, *hirundinem ſub tectum ne recipias*, hoc eſt garrulo non conuiuendum eſſe.

———Inter aues fert & hirundo locum:
Ceſſi, vt amica grui, ſed ſic vt cedere nolim
Cauſæ, qua nemo me ſuperare poteſt:
Regia ſum Progne, quamuis non coniuge fœlix,
Si mihi dat verum fabula priſca genus.
Aſt elegis alias opus eſt, emergere vulgo
Quo potero, vnde nos nunc ego ſumo pedes.

I.

NON vna eſt ſpecies mihi querenti
O Phœnix generoſe dux volucrum,
Sed triplex venit indicanda litis
Noſtræ cauſa, rogo, benignus adſis.

II.

1. Pars querela.

Eſt in more ſitum, velut docet res,
Nobis in domuum cauis caminis
Aut tectis hominum parare nidos,
Et ſuſpendere proprios penates:

III.

Vt bis quolibet educemus anno
Pullos, tanta vigens hirundinum ſpes:
Et deſiderium manet futuræ
Gentis ac lepidorum amor nepotum.

IV.

Sic ouis vbi nuper incubaſſem
Et fœtus mihi diligente cura
Nutriſſem, variis modis moleſtat
Illos noctua, maceratque pœnis.

V.

Nam vicina cauis adeſt tenebris
Horrendum ingeminans quater boatum:
Sæpe terque iterat fremente voce,
Natos vnde quies relinquit agros.

VI.

Succus defuit, ah, gregi miſello
Artuſque occupat inde lenta tabes:
Tantum noctua dat mali, ſed audi
Vltra quid mihi contigit querenti.

VII.

2. Pars querela.

Autumno hoc ineunte, cum ſecundæ
Nutricatio prolis eſt, lapillum
Flauentis dederam coloris vni
Ex pullis precioſiorem amato.

VIII.

Hic virtutis erat potentioris,
Vt morbos hominum maligniores
Pellat corpore, detque ſanitatem,
Vireſque innumeras habens medendi.

IX.

Nam quid venter hirundinis recondat
Scriptorum tibi plurimi recenſent,
Et non temporis huius eſt locive
Reuelare, dies docebit ipſa.

X.

Hunc ergo lapidem, velut paratum
Theſaurum bene poßidens tegebam,
Verum perditus eſt meo dolore
Sic in delitiis repoſtus ille.

XI.

Eheu, quam precioſa gemma nobis
Eſt amiſſa, quid ergo non putemus
Vicinam mihi noctuam abſtuliſſe,
Cum nemo adfuerit domo, niſi illa?

XII.

Tertium facinus recordor & nunc,
Herbam quod Chelidoniam vocatam,
Qua viſus aciem reduco pullis
Cœcis ſtercore, ſola ſuſtulit fur.

3. Pars querela.

XIII.

Hic terna modus eſt mea querelæ,
Quam, Iudex bone, ſpes clientum, & vnum
Quo tendat miſeranda turba, Aſylum,
Imis ſenſibus intime reuoluas.

XIV.

Ad primam, rogo ter quaterque, noxam
Vt pellatur ab Vrbe, ſicut exul,
Ac deſerta locis fremat remotis,
Si vita modo digna ſit fruiſci.

XV.

Alterum ſed enim valoris huius
Eſt damnum, vt ſupereſſe non poteſſit
Viuis, æthereaque luci veſci,
His cauſis ſcelus adde tertiatum.

XVI.

Ergo mortis erit trucis reatu
Non indigna, licet prior nec eſſet,
Quod toti nocet illa Ciuitati,
Sic inuiſa homini, velut volucri.

IAMQVE iterum conſultus adeſt in iure Clienti
Accipiter, dictis dicta deditque datis.

VI.

ACCIPITRIS REPLICA, ADVOCATI PRO Noctua contra Hirundinem.

QVID *veteres,* inquit, *renouas odioſa querelas,*
Inſontem nugis cur inimica premis?
Tu liceat tectis tentes ſupponere nidum,
Non tamen hinc quicquam iuris in vrbe tenes,
Tu laceras aures hominum, damnoſa quieti,
Excæcaſque oculos, teſtis erit Tobias.
Tu ſæpe incendis celſis cum turribus ædes,
Orbe ſub Arctoo rex mihi teſtis adeſt.
Proditor hinc audis, hinc exitioſa venenis,
Hinc tibi Pythagoras non dat in vrbe locum.
Ergo tua, alterius ne demas, aſſere iura,
Inuidia eſt, quæ te non ſinit eſſe probam.
Sic memor irarum furiis perculſus & æſtu,
Quod reſponſa grui nulla dediſſet, ait:

At nunc æqua tuo deducam carmina filo,
Hic tibi præcurſor ſermo ſit, atque refert:

I.

PRIMAE *nullus adeſt color querelæ,*
Quod noctu ſoboli quies negetur
Noctuæ gemitu, nocens gemendo
Vix quiſquam reperitur, abſque probris.

II.

Vt tu luce volas, ita hæc in vmbris,
Tu truſas, neque vox quieſcit vnquam,
Parcius tamen illa cantat, Eheu,
Hæc noctu ſileat, die ſile tu.

III.

Nec calumnia quid probat ſecunda:
Si tanti precij fuit lapillus
Pullorum ſtomachis, ibi requires
Inteſtina modo notes aruſpex.

IV.

Si fas eſt tibi ſic imaginari,
Pulli non lapidem tenent, tenebit
Ergo noctua, ſic retorqueo aſtum,
Petram hæc non habet, ergo tute habebis.

V.

Hoc antiſtrephon ecce iudicabit,
Quod nec tertia lis ſit æqua furti:
Si creſcit chedonium per agros,
Cur ſtulte tibi proprium dicabis?

VI.

Aut ſi ſit generoſioris ortus
Et ceu cœlica dona dicta, radix,
Non hæc ſepibus omnibus vireſcit,
Hortis florida ſed rubet ſophorum.

VII.

Ergo nil ſupereſt, niſi vt recedas

Et poſthac reprimas dicacitatem:
Nam ſi dicere cuique, quod lubet te,
Vis, quæ non lubet, audies ab illo.

VI.

PHOENICIS SENTENTIA ADVERſus hirundinem interloquendo lata.

I.

HAEC, Iudex ait, ante iudicata
Lis eſt, nominibus licet ſit impar,
Cum ſententia talibus querelis,
Hiſque à me ſimili rei dabatur.

II.

Non ſolis medicis, Platone teſte,
Eſt Reſpublica ciuitasve firma.
Nam ſunt munia multa, non hirundo,
Sed & noctua quærit Vrbe victum.

III.

Hæc mures capit arte, at illa muſcas:
Si ſpectemus, homo inde plus habebit
Commodi, minus hinc: quod ad lapillum,
Herbamque attinet, hoc calumniaris.

IV.

Nam præſumitur omnis eſſe non fur,
Ni monſtretur & eſſe comprobetur,
Quod nondum, niſi perperam dediſti
Effectum, meliore mente præſtes.

Deſcriptio ardeæ.

INDE nouans iras & acerbam pectore litem
Ardea præ reliquis conſpicienda venit.
Nomine quæ dicta eſt ita, ſummas ardua nubes
Ardeat excelſo quod ſuperare pede.

VII. QVE-

VII.

ARDEÆ QVERELA.

SVB nomine actoris negotiis aliis ad victum ſpectantibus præoccupati:

Argumentum eius eſt, Chemiam omnes, qui illi impendunt operam, pauperes reddere, oſtenſa ſpe quaſi aureorum montium aut immenſarum opum, quæ tamen ſit vmbra leuior & inanior: Ideoq; Chemiam fugiendam fore & penitus peſſumdandam.

Eſt autem ardea auis magna ita dicta, quod in ſublimi volet, vnde à Falcone deiicitur in terram, cuius alas excremento emiſſo inuiſcat: Ad vada ſtagnorum & fluminum, cum natare nequeat, (quia palmipedes non habeat) piſculos captat. Lucanus *lib.* 5.

——Quoque auſa volare
Ardea ſublimis pennæ confiſa natanti.

Mirum eſt, quod aiunt, piſces illius annatare pedibus, quaſi horum dulcedine aut magnetica vi attractos, quos deuoret.

ARBITER, *illa inquit, non longa exordia ducam,*
Noctua ſæpe mihi fraude nociua fuit,
Obruor innumeris, quas nunc proferre, querelis,
Nec locus hic patitur, nec breuis hora ſinit.
Sed lubet hic vnum ſaltem depromere caſum,
Affecit quo me bellua tanta dolo.

I.

ANNVA *nunc peregit*
Signa Phœbus, ſi memini, forte quod ante ripas
Expatiabar vndis,
Et dabam gratis operam piſcibus ingerendis,

II.

Tum mihi magna prenſa eſt
Præda roſtro, dira fames viſcera cum teneret,
Lubrica, credo, tinca
Flexuoſa anguilla ve erat, quam ſubito vorare

III. *Dum*

III.

Dum volui, videbam
Plena poſtquam luna micabat radiis per vndas
Virginis inſtar ora
Hinc amor formæ ſubiit, mox vbi tam decora

IV.

Oſcula ferre nitor
Nullibi ſed puchra Venus viſa mihi eſt, per auras
Forte fugata vanas,
Interim magno ſtrepitu noctua proxima vlmo

V.

Perſonuit volando,
Inde piſcis decidit & forma abiit puellæ:
Sic ſpoliata præda
Atque amoris delitiis, ſpe periique cuncta:

VI.

An ſcelus hoc nefandum
Noctuæ non inſidiis ſic nocuæ imputabo,
Non mihi nunc abibit
Latro, nec non fur, facinus morte ſed expiandum eſt:

VII.

Aut mihi reddat ore
Suſtulit quicquid precij, reddat amanti amores.

Dixerat: Accipiter dictis ita contulit æquis:

VII.

Accipitris Replica contra Ardeam.

ARDEA, *crede mihi, eſt ardua cura tibi.*
Res diuerſa fuit, niſi peragenda nec vno,
Poſtquam ventre fames, corde moratur amor.
Non potes huic, & ei puncto ſuccurrere in vno,
Ille oculis caret, his ſed ſtimulatur amor.

Aut

Aut eat affectus vel edendi pectore cura,
Elige, cui dicas, tu mihi præda places.
Vt pedibus tracti fuerant, tua pabula, piſces,
Sic oculis captus, quo capereris, amor.
Ipſa tibi damnum, veluti tibi præda fuiſti,
Tu piſces, tua ſed pectora cepit amor.
Hunc deſiderio cupidaque vt mente foueres
Ore lubens eſcam demis & oſcla rapis.
Stulta, quid ingenuos vultus perquiris in vnda?
Non fuit hic Siren, nec ſpecioſa Venus.
Sola ſed in pleno Lunæ tibi lumine viſa eſt
Noctua preſſa odiis ſic odioſa tuis.
Illa tibi placitam ſubmiſit corporis vmbram,
Si tantum vmbra valet, quid queat ipſa, vides.
At lyra ſi placeat, dictis tua dicta refuto,
Carmina carminibus, queis ſimul orſus ait:

I.

IMPIA quin videris,
Filiam quod depereas, cuius aues parentem
Morte premi nefanda:
Noctua captans ſpecimen cœca adamas tenebris,

II.

Hancque perire cogis,
Non ſocrum tractare decet te generum hocce more:
Nil quod erat, cupiſti,
Quodque erat, liquiſti in aquis, ceu canis ille carnem,

III.

Fabula quem recenſet.
Gemma ſed ſolatia præſtet precioſa, dono
Quam dederat volucris
Aucupi ſic: Crede parum, quæ tua ſunt, teneto,

IV.

Quæ periere, linque:
Vultui ficto ſub aquis cur cito credidiſti?
Cur tua perdidiſti
Ore aperto pabula? cur perditum vtrumque defles?

V.

Noctua labis expers
Vltro quod conceſſerat, vltro repetit, relinquens:
Nil tibi, quod ſonorum
Edidit murmur, nihil hoc eſt niſi motus auræ:

VI.

Cur, rogo, non patentem,
Sicut vndam tu premis, hæc aera verberaret?
Ergo moleſta ceſſes
Fraudibus charam querulis lædere conſobrinam.

VII.

Phoenicis Ivdicis Sententia aduerſus Ardeam,

I.

IVDICIS æquioris
Eſt, ait Phœnix, rigidis legibus haud abuti.
Sed reperire iuſti
Non in hanc partem, nec in illam æquilibrem bilancem.

II.

Sic mihi iam recurrit
Quamque veſtrum poſſe ſuo iure frui integrato,
Ardea ſi capeſſas
Ante quas vndas tenuiſti, ſolitamque prædam,

III.

Noctuaque inſtet vlmo
Luna dum ſplendet, referens ſui micantem
Aequore, vt ante, formam:
Stulta tum longum poteris vultibus eius vti:

IV.

Spe, ſine re perenni:
Sic tamen ne noctua ſit ſeruitio ligata,
Faſque ſit illi abire,
Virgo ſi qua tum ſupereſt, iure tibi dicanda.

HÆc vbi fatus, erant non longa ſilentia facta, Pſittacus.
Pſittacus humanos cùm dedit ore ſonos:

VIII.

PSITTACI QVERELA.

SVB nomine actoris, viri alias docti & in reliquis artibus & ſcientiis ſatis eruditi, licet cum vulgo hac parte conſentientis.

Cuius argumentum eſt: Quod ſtudium Chemiæ auocet animum à magis vtilibus & frugiferis ſcientiis, quales ſunt Medicina, Iuriſprudentia aut aliæ de pane lucrando: Cum econtra Chemica ars ſit ſterilis & inanis, deliramentis phantaſticorum hominum plena, qui eam ad otioſorum ingenia exercenda, cupiditatemque magna ſpe auri propoſita explendam, manuum labore & ſumptuum temporiſque interpoſitione, inuentam & introductam voluerunt.

Pſittaci natura & docilitas ſatis cuique nota eſt, nec eget deſcriptione aliqua.

NOBILE Iuſtitiæ columen, pulcherrime Phœnix,
Quo refero, Iudex, queſtibus æquus ades:
Noctua crudeli quo me teterrima damno
Læſerit, hoc nequeo non memorare loco.

PRAETERIERE ſuis aliquot iam menſibus anni
Cum viridis vernaret adhuc mihi floſculus æui,
Balbuties linguamque rudis nulla arte politam
Obtegeret, nilque ipſe loqui, niſi barbara poſſem
Verba ſono, volucrum ſilueſtri more ferarum:
Tunc dominus docuit me prima Elementa loquelæ
Teutonicæ, iam forte ſonis propriis, PAPAGEIA,
Terque quaterque dedi lætam, mea nomina, vocem:
Vnde cibos mihi nectarios, dulcemque miniſtrans
Ambroſiam, fit præco meæ tam præcocis artis:
Omnibus ex æquo meritis & iure videbar
Gratior, inconſtans ſed enim fortuna receſſit:
Noſtro namque malo noctuque diuque propinquos
Accelerare gradus tentauit noctua ſtrigis

In morem nocuæ, tantoque inuidit honori:
Hui, Hui ſæpe vocans, hui, hui, ſonat & ſonat hui, hui,
Bubo velut ſola ferale dat arbore carmen.
Hoc ego dum ſub mente noto, mecumque reuoluo
Sæpius ipſe ſonans, hui, hui, caſtigor & omni
Dimenſo ſpolior, vinoſæ dulcibus vuæ
Sacchareiſque epulis: tanto mihi noctua damno eſt.
Hæc ſub corde ſedet, poſcitque iniuria pœnam,
Pœnam dico, grauem, quæ ſit bene conſona factis,
Ciuili vt pereat, ſi detur viuere, morte:
Exul perpetuos vrbe exportetur in annos,
Deſertiſque vlulare locis vt pergat, & artes
Ne doceat maleſana ſuas, grataſque loquelas
Dedoceat gentes auiumve hominumve miniſtras.
Hæc, inquit, priuata meo ſub pectore cura
Eſt concocta diu; ſed enim nunc agmine facto,
Ceu fluuius ſuperat, furioſave flamma reuiuit.
Pſittacus his dans verba modis, velut ipſe Tribunus
Plebis haberetur, vulgi præcordia mouit,
Sopitas odiis ſic poſtquam exaſperat iras
Bile tumente nouis: fremituſque furorque ſequutus
Eſt omnis populi, placido velut æquore venti
Exurgunt, feriuntque ſalis ſpumantia fluctu
Littora, ſideribus ſe æquat præfractus aquæ mons,
Clauſtraque aperta ſolique ſalique immanis hiatus
Conſpiciuntur, & ingens gurgite voluitur vnda:
Haud aliter ſtimulante furit plebs tota magiſtro.
Aſt pater aurato pacata ſilentia ſceptro
Perſuadet blandis monitis, iubet atque ſeueris,
Vt parere velint, & ſi quis cedere nolit,
Nomina det, cœtu ſeſeque alienet ab illo:
Hac iterum redit arte ſalus, paxque alma corona:
Noctiuagæ ſed enim tutor mox aſtat & inſit:

VIII.

ACCIPITRIS REPLICA CONTRA Pſittacum.

MAgnanimi dux magne gregis, generoſe volucrum
Arbiter, humanæ, doctus velut hyſtrio, vocis
Exagitauit aues mimiſque miniſque nefandis.
Ille Lycambeo furioſior vſque cothurno
Bacchatus fuit, & nulla ratione Theatrum,
Conciliumque ſacrum memores commouit ad iras.
At virtus tua promicuit, ceu ſemper, in illo,
Ne quid agat rabies tranſuerſum ſæua, tumultu.
Vix eſt illa meis dignanda calumnia dictis,
Ne tamen ipſe ſua Paraſitus ſe efferat arte,
Pauca habeat reſponſa, dedit natura volucri
Cuique ſonum, quem voce canat Philomela decenti
Ore melos modulatur, at ater terque quaterque
Crocitat coruus, gingrit ſæpe improbus anſer,
Noctua ſic vlulat, nec abeſt ſua gratia cantu:
Solus at humanas imitatur Pſittacus artes,
Ingenii venter quas largitor edocet illum:
His indulget inops mentis, neque noſcere promptum,
Quid ſonet, aut quodcunque rei diſcrimen habendum:
Quin? quod & alterius ſumat ſimulacra volucris
Omnigeno cantu, gallinæ cacabat inſtar,
Mox, vt anas, queritur, grunnitque vt amica luto ſus,
Hinnit vt acer equus, teneros balatibus agnos
Mentitur, ridetque vt homo (ha, ha, ha) datque cachinnos:
Ergo quid eſt cauſæ, cur non hos ante tribunal
Pſittacus adducat, quorum cum vocibus edit
Carmina multiloquo non intellecta tenore?
Sic idem repetens Vlulæ modulamina fur eſt
Et plagij dignus (non eſt res parua) reatu:
Nam ſi non fas eſt alienis nomina libris,
Carminibuſue ſuo nec Marte, nec arte paratis
Indere, ſeque authorem operis præfigere tanti

Pſittacus humanas cur audeat edere voces,
Cur aliena ſua veluti ſua carmina lingua
Cantat & à cunctis transfert animalibus illa?
Cur (de quo modo lis agitur) ceu noctua clamat
Hui hui? reddat ei proprios prædator honores,
Obſeruetque ſuos, hæc eſt moderatio iuris.

TALIBVS applauſum dictis fuit & ſimul infit
Iuſtitiæ cui cura, animo fortiſſimus Heros.

VIII.

PHOENICIS SENTENTIA CONTRA Pſittacum.

PSITTACE, *nunc audita tua eſt mens auribus æquis,*
Hæc ſed iniqua mihi nimium, nimiumque videtur
Dura, quod ob cantus, quos tu tibi ſumis ab illa
Exulet, atque omni ſpolietur noctua cætu:
Non plectenda tua venit hæc innoxia pœna:
Ergo ſiſte gradum, metamque impone furori
Litis & ad pacem reliquas pietate volucres
Inuita, exemploque iuua, monitiſque benignis,
Sic tua perpetuos ſe gloria mittet in annos
Gratus eriſque homini, gratus mihi, gratus amicis,
Et cui cuncta, Deo, cedunt animalia, gratus.

HIs dictis vbi finis erat, ſimul inſtat, vt adſit
Monedula. Exoneretque graues, queis preſſa Monedula quæſtus:
Illa ſtat & crimen tacita ſub mente volutat,
Cuius agat queribunda ream, damnetque nocentem:
Tandem voce minax, geſtuque dicacula rumpit
Talibus illa diu non facta ſilentia verbis:

IX.

MONEDVLÆ Querela contra noctuam ſub nomine actoris auari, qui paululum ſumptus olim in Chemicas operationes, ſed fruſtra, contulerit.

Argumen-

Argumentum eſt: Chemiam furi non abſimilem, cum furetur omnes impenſas, labores & ætatem hominis, nec quicquam illi rependat, niſi cineres, triſtitiam & ſtridorem dentium.

Eſt autem monedula auis auri & argenti furaciſſima, vnde nomen trahit à moneta, quam impenſe amet: ſermonem quoque humanum quandoque addiſcit, ſi linguæ eius ſoluatur vinculum.

OPTIME Phœnix,
Arbiter æqui,
Pacis amator,
Litis & oſor,
Non ego rixas
Nitor inanes
Tendere contra
Noctuam, vt hoſtem,
Nec mihi verbi
Crimina curæ:
Grandia furti
Facta reuoluo,
Non rea tricas
Quiſquiliaſve,
Siue lapillos
Abſtulit vllos,
Illa monetas
Sed mihi charas,
Quas hominum arcis
Euacuaſſem
Et poſuiſſem
Conſcia nido,
Surripuit clam.
Namque ego poſtquam
Terga dediſſem
Aedibus vltro,
Illa volatu
Approperauit,
Et tulit aſtu
Splendida tanta

Munera

Munera Gazæ.
Iſta meæ ſit
Summa querelæ:
Hinc peto ſummis
Optoque votis,
Reddat vt æra,
Dignaque captet
Præmia pœnæ:
Sic ait, Eheu,
Et gemit auri
Pondera adempti,
Et lachrymarum
Flumina fundit,
Et ſimul alis
Pectora plangit.

IX.

ACCIPITRIS REPLICA CONTRA Monedulam.

ACCIPITER *pro iure reæ reſponſa paratus*
Reddere, cum linguis eſt mihi rixa refert:
Lingua nihil, niſi verba valet, moduloſque ſonoros
Plectere, ſi mala ſit dat mare lingua mali.
Illa ciere poteſt homines ad prælia iuſtos,
Hanc ſcit adulator diſſimulare dolis:
Proditor hanc nouit factis ſcelerare nefandis,
In noxam alterius ſæpius illa ruit.
Sic quoque fallendi tibi docta, Monedula, lingua eſt,
Digna equidem ranæ vincula quam arcta ligent.
Aut hominum cura ſi forte nouacula dempſit
Hoc vitium, vt totum fauce ſcidiſſet onus.
Verum vt digna ſuis reſonet vox vocibus, Echo
Carmina, quo dederas, reddet amica metro.

Mira

MIRA videtur
Res & iniqua,
Quod rea furti,
Teſte vel ipſa,
Audeat atrox
Spargere tantum
Crimen in illam,
Quæ ſit ab omni
Labe remota:
Quæque ſit inſons,
Neſciaque auſi
Tam ſcelerati,
Victa nec vllo
Teſte probato.
Tu modo faſſa es
Aera quod arcis
Dempta tuliſti,
Hoccine furtum eſt
Luce diei
Clarius ipſa?
Ergo probabis
Perfida, quod te
Hoc ſpoliarit
Noctua furto:
Si foret actum
Hoc, licet haud ſit,
Quid tibi frontis
Eſſet, iniquo,
Quæ tua non ſunt,
Poſcere iure?
Quæ meliore
Lege requiret
A te alienus,
Quem ſpoliaſti.

 IX. PHOE-

IX.

PHOENICIS SENTENTIA IN MOnedulam.

PARCIVS, inquit
Arbiter, illa
Obiicienda
Sint ab vtraque
Parte in vtramque.
Namque fatebor,
Iure rigente
Es cruce digna,
Furta moneta,
Quæ modo faſſa es,
Noctua contra
Nullius auſi,
Nec rea furti
Teſte ligata
Libera abibit.

His dictis ſuffuſa pudore Monedula retro
Cedit,& auerſos corripit inde gradus.
Protinus illius ſequitur veſtigia Coruus,
Si ſenio dandus forte ſit ordo, prior.
At quia ruſticitas illi, moreſque proterui,
Eſſe queat reliquas vltimus inter aues.
Ruſticus at liceat poſſit, vliſque videri,
Sæpe hominum voces lingua iterare ſolet,
Doctrinæque capax Auguſtos ipſe ſalutans
Olim Romana notus in Vrbe fuit.
SALVE AVGVSTE, ſonans, dominos cum voce bearet,
Indolis & nunc non immemor huius ait:

X.

CORVI QVERELA

CONTRA noctuam ſub perſona actoris ex vulgo ineruditi & iudicio indiſcreti, qui experientiæ ſuæ longæuæ multum tribuat.

Argumentum eſt: Si Chemia Lapidem Philoſophicum vel tincturam aurificam vnquam produxiſſet, iampridem ad aures & oculos hominum in mundo verſantium perueniſſet: quod cum neutiquam factum ſit, nil niſi fabula eſt, quicquid de eo narratur.

Corui humanam imitantur vocem: Vnde & in hiſtoriis Romanorum legimus, fuiſſe coruum, qui Romanum populum nominatim ſalutaret, maxime Germanicum & Druſum Cæſares: propterea Martialis coruum ſalutatoré vocat: In cibi & eſcæ penuria parentes ſenio confecti pullos concerpunt: Hinc adagium, Mali corui, malum ouum: Ore coeunt corui: Inauſpicatum præſagium afferunt, cum glutiunt vocem, velut ſtrangulati:

In ſequenti narratione corui, ouum inuentum materia Philoſophica eſt, pullus inde excluſus, ipſe Phœnix, qui arbiter, hoc eſt Tinctura Philoſophica, Noctua, quæ excluſit, Chemia.

PENNIGERI generis decus ô iuſtiſſime iudex,
Sit mihi fas ſeriæ res memorare ſuæ.
Mira dabo, ſed vera, modo cognoſcere curæ
Sit, mea ſimplicitas quæ monitura feret.
Tota velut dubio pendens examine cauſa
Acta ſit & primo quomodo fonte fluat:
Hic erit haud parui precium narrare laboris,
Omnis vt in promptu conſtet origo mali.
Nos, bene ſi memini, fuimus quandoque volucres
Quattuor vnanimi mente locoque pares.
Ipſe ego longæuus ſenio, reliquiſque verendus,
Pica loquax, & qui garrula verba ſonat:
Anſer & inſignis merito feſtiſque dicatus
Vinicolis, quæ nunc Martiniana vocant.
Forte per vmbroſum, iam ſole vrente Leonem,
Cepimus ægræ æſtu, frigora grata nimis.

Pars in gramineis luſit lætiſſima Tempis,
Cantando arboribus pars operoſa fuit.
Ecce valens linguæ donis, celerique volatu
Garrulus, ouum ingens tollere geſtit humo:
Miratur precium, miratur pondus & albi
Corticis haud viſam ſuſpicit ante niuem.
Cuius auis foret, ignotum eſt, inſcriptio viſa
Magni aliquid certis inſinuare notis:
Accurrunt volucres, oui ac mirabilis artem,
Cuius erat teſtis iſta litura, legunt:
MATER ADHVC VIRGO MIHI, CONCVBITVS PATER EXPERS,
SIT REGINA AVIS, HINC QVAE SOBOLEM EDIDERIT.
Obſtupuere, pauor cunctiſque per ora cucurrit,
Exhorrent, plumis & tumuere ſuis.
Garrulus inſonuit ſtrepitu, crebrumque cachinnum
Edidit (ha) tanta pro nouitate rei.
Et, videamus, ait, quæ ſit Regina futura,
Quilibet hoc ouum more ſuo foueat.
Ipſe ego primus ero, vobiſque exempla relinquam,
Sic retulit, nidos compoſuitque ſuos.
Nec mora, mirifico ingenio ſublimis & arte
Ouum, qua potuit, ſedulitate fouet.
Verum longa aliis multi faſtidia menſes
Dum præbent, nec quid ſpes daret ampla rei:
Impatiens tum Pica moræ, quin traditis, inquit,
Hoc mihi Reginæ nomen & omen ineſt:
Ipſa ego ſum, humanos agris comitata labores
Sæpius & fœtus, qua venit arte, ſcio:
Dumque ait hæc, ouum petiit vique intulit acri
Arboris in poſitos fronde virente lares.
Incubuitque dies multas atque improba noctes:
Non tamen euentus res dedit illa bonos.
Omnis enim periit curæ labor, omnis inanis
Temporis impenſa eſt nocte dieque mora.
Res eſt viſa diu naturæ aduerſa, diuque
Quæſtio per ſyluas hæc agitata fuit:

Anne

Anne potens ouum, viuoque calore repletum
Hoc auis, anne auibus contulit illud Eris?
Præbeat vt magnæ diſcordia ſemina litis,
Et ſit apud volucres inſidioſa lues.
Interea vicit vulgi ſententia, quod ſit
Res ea adhuc aliis experienda modis:
Non vni referunt, nec erit tradenda duobus
Sola fides, quam oculus plura vident oculi:
Ordine per totam res eſt tentanda cohortem,
Quælibet ingeniis incubet vſa ſuis.
Omnibus in ſacro vota hæc placuere ſenatu,
Coruus ego tantas ſuſtinuique vices:
Anſer idem poſt me tentauit ſedulus ouis
Qui ſolet excubiis experimenta dare.
Fouimus hoc nidis vigiles per tempora meſsis
Vnius, autumni dumque abiere duo:
At nihil effectum nobis eſt omnibus, omnis
In vanum rediit cura ſimulque labor.
Hærebant animis volucres labentibus, ouo
Et tendi inſidias mente ſagace putant.
Tandem Palladiis huc miſſa volauit Athenis
Noctua pennigero pernicioſa gregi.
Hæc riſu luſuque diu iactatur amaro
Lucifugæ, infeſtis impetiturque iocis.
Impoſitumque illi, vt cupiat Regina volucrum
Magnæ ſalutari, ſemper & eſſe, choro:
Si modo fœlicem queat hoc educere pullum
Ouo, Palladia non auis arte rudis.
Singula ne morer, his fuerint dicteria verbis
Quæ data ſalſa bonis. Noctua iuſſa ſubit:
Dumque fouet, iuſto ſperatum tempore fœtum
Edidit, heu quantus tunc pauor egit aues!
Reginam hanc nullo dignantur vocis honore
Dicere, mox ira eſt ira nouata vetus.
Pullus at excluſus tali volat aliger ouo,
Viſus & ex iſto non fuit ille die.

Purpureum plumis fertur monſtraſſe colorem,
Ex auro ſolidos & tenuiſſe pedes.
Roſtrum, vt forma ſonat, flauo reſplenduit auro,
Et niſi ficta ſubeſt fabula, colla roſis.
Hunc aiunt ſimiles ſibi poſſe excludere fœtus,
Et ſpeciem natis continuare ſuam.
At, ceu ſæpe ſolet, forte eſt iactantia vero
Maior & his addit credula multa fides.
Explorare licet tantum, hæc occaſio rixæ
Prima fuit, dictas quæ ſtimulauit aues.
Nunc ego, quos contra poßim depromere verſus,
More meo, ſolida cum ratione canam.
Inde fremens rabie, ſingultuque ora reſoluit
Orſus crocitu terque quaterque dato:

I.

CREBRO *noctua ſibilo*
Eſt & digna graui pectoris impetu!
Quod regina velit cani
Præcox nobilium vocibus alitum.

II.

Ceu, ſi diis placet, ingeni
Raræque artis opus nixa ſit arduum,
Fœtum nempe volatilem,
Qui mira valeat corporis indole,

III.

Plumarumque coloribus:
Coruo qui niueo rarior orbe ſit:
Nugas res ea contegit!
Non eſt, crede mihi, talis auis ſolo

IV.

Non vndis, nec in aere:
Quicquid dicitur eſt nil niſi fabula:
Nam ſi viueret, Indiæ
Aegypti aut Arabum fertilibus iugis,

V.

Terraſve Antipodum procul,
Oras aut alias incoleret, maris

Aut

Aut diſiuncta ſit inſulis,
Cur non huic generi innotuerit meo?

VI.

Cui longæua dies dedit
Obſeruare, quod eſt, experientia
Nec quantum licuit mihi
Explorare, fuit viſa, volatibus

VII.

Integrum liceat ſolum
Perluſtraſſet auis, quæ volucrem modo
Dictam viderit locis:
Ergo noctua nil edidit improba

VIII.

Quo captet ſibi gloriam,
Reginæ aut titulos, ſed pereat ſuis
Fumis, quos male vendidit:
Talis magnanimum dux decet haud gregem.

DIXERAT, hæc contra, Iudex mandabat vt inſtet
Accipiter, ſi quid, quod rea dicat, habet:

X.

ACCIPITRIS REPLICA CONTRA querelam Corui.

ILLE, *mihi poſtquam ſit facta potentia fandi,*
Opto ſit vt verax Coruus vt actor, ait:
Non dubito, tua quin, Iudex iuſtiſſime, more
Auris Alexandri, danda ſit vna reæ.

I.

NON *mirum mihi contigit*
Ouum propter, aues quod modo litigent,
Oui cortice prodiit
Qua non extiterat fœmina pulchrior

II.

Lædes quæ ſoboles fuit:
Hanc propter, velut eſt ſcripta libris fides,

Armis Græcia perdidit
Troianorum vt opes, mænia ſic ſolo

III.

Aequans, fecit vbi inclytum,
Vt ſit campus inops, qua ſtetit Ilium:
Ergo quicquid adeſt modo
Dictum de volucri, noctua quam dedit,

IV.

Ex ouo, reliquis nihil
Excludentibus, eſt nil niſi veritas,
Contra quam nequeat chorus
Tum præſens auium mente reſiſtere:

V.

Multis namque fidelibus
Ales viſus erat tum, liceat fuga
Extemplo abdiderit caput:
Quod coruus miſeris vocibus obſtrepat,

VI.

Et ſe nil capere aſſerat,
Nec vidiſſe alios, arguit illius
In tantis hebetudinem:
Quid multis? vbi quis perneget hoc, quod eſt,

VII.

Quod non viderit, impudens
Teſtis nil reprobat, quam ſibi neſcium
Pectus nilque ſcientibus:
Non doctrina venit vera negantibus.

X.

PHOENICIS INTERLOCVTORIA SENTENtia contra Coruum lata.

I.

O Corue, es nimium rudis,
Qui quo bella feras inuida noctuæ,
Senſus detrahis omnibus:
Cæci de variis acre coloribus

II. *Non*

II.

Non eſt iudicium, ſed is
Ridetur merito iure videntibus:
Ignorantia ſic tuis
Si nubes oculis obtegat, haud vides,

III.

Quod multis patuit die:
Quid? ſi fœtus adeſſet modo noctuæ
Nutrici editus, an dares
Reginæ titulos Noctiuagæ inclytos?

V.

Hoc certe ratio vocat,
Quo ſcriptaque lex: Interea dies
Hunc dum proſtituat, dolis
Noli perfidiæ ſcindere noctuam.

POST ſic Pica tulit:

II.

QVERELA PICÆ.

SVB nomine actoris vulgaris loquaciſſimi:

Eo argumento, Chemiam eſſe falſam & inanem, nec vnquam in mundo inueniatur, etiamſi longiſſime Chymicis det operam, qui vel tantillum in vera metallorum tranſmutatione præſtiterit: Nam certe ſi magni principes nihil vnquam quid efficere potuerint, tot ſimplicibus, inſtrumentis, ingeniis, aliiſque rebus neceſſariis pollentes, quid alij ſperent hiſce non ita inſtructi? Quod autem nullus vnquam illorum, etiamſi totam vitam huic ſtudio impēderit, quid perfecti fecerit aut habuerit, ab experientia patet: Si enim habuiſſent, notum id eſſet omnibus, quod non eſt.

Pica dicitur eodem die commutare voces, eique expreſſiorem eſſe loquacitatem, quam Pſittaco: Nidificat in arboribus: Omnibus lata eſt lingua, quæ ſermonem imitantur humanum: Mart. *lib.* 7.

——*Pica ſalutatrix ſi tibi Lauſe placet*:

Plinius ait, eas facilius diſcere, quæ glande veſcerentur & quinos habent digitos in pedibus: Nullæ tamen duobus primis vitæ annis:

Pica adamat verba, quæ loquitur: nec diſcit tantum, ſed diligit: E moritur victa difficultate verbi: & niſi ſubinde eadem audiat, memoria fallitur:

I.

——Non me dementia cepit
Digner vt iſta fide:
Noctua quod tantam volucrem produxerit ouo
Vilis, inops & iners:

II.

Quanta vel in patulo vix vnquam creditur orbe
Edita nec fuerit:
Idque ſat euincam: ſi non natura negaret
Pulchricomam hanc volucrem,

III.

Iamdudum ſobolem tantam IOVIS Ales haberet,
Nobiliuſue genus:
Quicquid enim in lucem producere turba volucrum
Tam generoſa nequit,

IV.

Queis tot opes ſplendent plumis ac pectore præſtat
Robur & ingenio:
Ruſtica non vnquam ac paupercula noctua tantum
Lucifuga edet opus:

V.

Ipſa ego quod fruſtra tentaui ita nobilis ales,
Noctua num peraget?
Ergo luat meritas tanto pro crimine pœnas,
Et rea ſit capitis.

II.

ACCIPITRIS REPLICA CONTRA Picam.

I.

CREDVLA quod nolis nimiam cui pica videri,
Approbo, dum ſtudeas

Alterius

Alterius ſama non inſidioſa probari
Voce nimis noua.

II.

Dicere ſi non vera velis & credere nolis
Vera, duplex fatua es:
Eſt quoque nullius ratio tua ponderis, illa
Dum maleſana putes,

III.

Noctua quod non ediderit tam nobile pignus,
Cum ſit inermis, inops:
Nobiliore ſatæ quod non potuere cubatu
Promere tot volucres.

IV.

Huic ego ſic contra reſpondeo, Nobilis vna eſt
Noctua præ reliquis,
Ditior ingenioque opibuſque, quod vnica nutrix
Facta fuit ſobolis,

V.

Quam tot aues duris nequiere excludere teſtis,
Nobilitatis honos
Omnis ineſt propriis & claret gloria factis
Nec venit inde ab auis,

VI.

Ruſtica non igitur dicenda eſt noctua tantæ
Quæ dedit artis opus:
Nec tu nobilior Regina, quæ niſi verba
Grandia, nil dederis.

VII.

Non rea, ſed REGINA potens hinc noctua conſtat
Teſte vel inuidia.

II.

PHOENICIS SENTENTIA CONTRA Picam.

I.

PIca, quid eſt frontis tibi, quæ ſis auſa negare
Viſa tuis oculis?

Tute quod haud poteras, id noctua ſola peregit,
Ergo quid hanc laceras?

II.

Ipſa tibi lecta eſt ouo lex ſcripta fouendo,
Reſque probata aliis:
Denique ſperatum dederit quod noctua fœtum,
Tu tibi teſtis ades.

III.

Non igitur licet in dubium, quæ videris ipſa,
Ponere, ſi ſapias:
Stultum eſt, quæ ſenſu patuere, infringere mentis
Velle ſagacis ope.

IV.

Pluribus auritis oculatus dignior vnus
Iudice teſtis erit:
Irrita ſæpe viris etiam Experientia magnis
Nil niſi vana probat:

V.

Namque negata parum dant argumenta, nec altæ
Quid rationis habent.

XII.

GARRVLI QVERELA.

SVB nomine actoris ex vulgo imperiti, alias dicaciſſimi:

Argumentum eius eſt, Chemiam eſſe fabuloſam & fictitiam: Nam ſi Tincturam aurificam vere præſtare poſſet, præterquam quod Magnates iam pridem illam in hæreditaria poſſeſſione habuiſſent, quod neutiquam verum eſt, non eſſent Chymici libri tot fabulis, figmentis, allegoriis tenebroſis & vmbris inuoluti: Hoc enim falſitatis eius indicium eſt, quod ſe ſub illis æquiuocis, ambiguis, & fictis, nec aliter, abſcondat:

Garruli, qui & graculi, loquaces ſunt & obſtreperi; dociles tamen & facile manſueſcentes: Prouerbium eorum ruditatem declarat huiuſmodi: *Nihil graculo cum fidibus, nihil cum amaracino ſui.*

I. *GAR-*

I.

GARRVLVS mox obſtrepens
His ſoluit ora carminum loquelis:
Teſtis adſum, noctua
Quod edidit nil tale, quale iactat,

II.

Namque fœtus aliger
Eiuſmodi ſi viueret per orbem,
Principes hunc inclyti
Regeſque magni ſæpe poßiderent,

III.

Sumptibus nec parcerent:
At nullus vnquam talium occupauit,
Inde ficta fabula
Eſt fraude ſparſa noctuæ peroſæ,

IV.

In tenebris dum cubat,
Ne ſole poßit conſpici micante:
Nam quid vrget hanc nigris
Sedere ſolitariam ſub vmbris?

V.

Quam quod hiſce fabulis
Indulgeat, ſeſe buccinetur
Pallados cunctis auem?
Occumbat ergo morte legis æqua:

VI.

Quæ iubet falſarios
Damnare, piſtrinoque.

XII.
Accipitris Replica contra Garrulum.

I.

VOCE præſtans Garrule,
Vix mente, forſan impudens negabis,

Eſſe prolem noctuæ
Hanc editam, quod principum nec aulis
Viſitetur regiis:
At non neceſſe eſt, hic, vbi leones
Horridæque Tigrides
Proſtant, haberi nobilem hanc volucrem:

III.

Mille cum vulgarium
Deſiderentur hic: ſed & fuiſſe
Regibus quamplurimis
Sat cognitam Aegypti per arua quondam:

IV.

Deinde, quod vis noctuam
Sparſiſſe fabulas per ora vulgi,
Abſque teſtimoniis
Profers inepte: nam quod hæc tenebris

V.

Gaudeat crepuſculi,
Natura fecit, vt lateret aſtu
Aucupantium dolos,
Et ne volucrum hanc perderet caterua.

XII.
PHOENICIS SENTENTIA ADVERSVS Garrulum.

I.

SI quid armorum impetu
Vel corporis vi vel manus labore
Proſtet orbis circulo,
Vt omnium rariſſimum occupandum,

II.

Semper id ditiſſimi
Regeſve debitum ſibi obtinerent:
Sed volucris hæc caput
Sub nube condit denſiore, nec vult

III.

Vi capi, nec robore:
Hinc regibus vix innoteſcit vnquam,
Et manet liberrima:
Quæ ſi Dei cui ſit relata dono

IV.

Attamen non euolat,
Ne vulgus ignarum rei laceſſat,
Inque ſeſe concitet:
Ergo vides, quam mens tibi ſiniſtra

V.

Noctuæ tendat necem:
Quæ deliteſcit & cauis ſub vmbris
Tuta degit, vt decet
Nutriculam tam nobilis volucris:

VI.

Namque caſtæ virginis
Pro more, vultus contegit pudicos,
Vulgus ore friuolo
Ne tangat, impio procax abuſu.

XII.

ANSERIS QVERELA CONTRA noctuam.

SVB nomine actoris ex fece vulgi, multum ſibi tribuentis, ſuoque ingenio gloriantis, qui ſit Epicuri de grege, venter, cui anima pro ſale data:

Argumentum eius eſt, Chemiam eſſe odio digniſſimam, nec aliquo in precio habendam, ſed omnino ex hominum medio reiiciendam: quia irretiat, quoſcunque ſemel attigerit, ne vnquam inde abſtrahi queant, donec damno ſuo irreparabili at nimis ſero prudentiores fiant: ſi enim diuitias tantas promittit & præſtat, cur non illi diuitiis abundant, qui Chemiæ continue adhærent, aut ſi Tincturam aliquando dedit perfectam, cur non hæc in eius veritatis teſtimonium alicubi habetur & conſeruatur præſentanea?

Anſeris, vtpote domeſtici, natura eſt ſat cognita.

His

HIS confinis erat vox queruli triſtior anſeris:
Non Regina mihi dira celebrare noctua,
Cuius nil hominum ſeu caro ſeu contulit vſibus
Plumarum decus, aut pennigeræ alæ aut labor improbus,
Non pinguedo, nec aluo edita fæx, omnia quæ ferunt,
Si me reſpicias, commoditates homini vtiles:
Lectos pluma beat, dimidium queis homo conſerat
Vitæ, dum recubans his fruitur noctibus integris:
Dulci carne gulam paſco, velut de medicamina
Ventris fæce ſimul penna meis eruta brachiis
Mundi ſceptra tenet, quicquid erit ſiue negotij,
Hac reges dominantur populis iuraque dant ſuis:
Hac mandata ferunt, officiis imperat omnibus:
Pennæ gratus honos, nec locus eſt, quem vaga non petat:
Ne dicam, mihi vox quod data diſcriminet in pares
Horas certa dies, excubias poſtquam ago peruigil:
Vt dotes alias prætercam, dicta vel hactenus
Reginæ titulos contribuent non tibi, Noctua,
At noſtro generi, reſpice te, nil quod inutilis
Præſtes tale, ſed incommoda des plurima ſingulis,
Dum terres vlulando volucres atque hominum genus,
In te pennigeras dum bipedes concitans
Arces in pedicas aucupis & retibus implicas.
At quod diceris ouo volucrem dotibus inclytam
Eduxiſſe, nihil veri habet, hoc nec patitur fidem:
Nam ſi mater eris tam generoſi alitis, vt putas,
Seu nutricula, cur ille abiit, te reliquerit,
Cur non aſſiduus ceu comes it, teque beauerit
Matris nomine, cur omnibus haud cernitur obuius?
Nugas mobile per vulgus agens es rea criminis
Falſi, ficta fouens, te volucrum vt ſuſpiciant greges
Reginamque ferant, ſideribuſque æquiparent poli:
Aſt impune nihil dixeris aut feceris illius.

XIII.
Accipitris Replica adverſus Anſerem.

REGEM te fateor poſſe volucrum diademate
Dignari, modo ſi regis erit proſtitui omnibus
Vili ſeruitio: anſercule ſed falleris, haud tuæ
Virtutis generoſæ nota, ſed degeneris ſubeſt
Mentis: Non leo, ſed præſtat ouis commoditatibus
Inter Quadrupedes: ille tamen rex erit, haud pecus:
Si iactes eptilis quod venias gratior, hæc tibi
Laus communis erit cum ſuibus, teque dicat neci:
Si pennæ decus aut vellera plumæ recitas tuæ,
Bombyx anteit omnes volucres, quæ dat opuſcula
Mirandi ingenij, queis hominum ſe genus extulit,
Aut morus foliis arbor habebit titulos ducis,
Præbens vermiculis bombycinis delicias tibi:
Neſcis tardigrado tergoribus pondera quanta ſint
Comportanda aſino, dum ſupereſt, ſi nece concidat,
Scripturæ tabulas præbet habens cuncta negotia
Vni inſerta ſibi, non ideo eſt Rex animalibus,
Armentum ſed iners, haud aliter conueniet tibi.
Cui prudentia, virtus animi, Noctua qua valet,
Digna eſt imperio inter volucres iureque regio.
Non hæc damna lubens fert auibus voce, vel aucupis
Captiua inſidiis amice longo poſita, aſt ira volucrium
Ipſas præcipitat funera in atrocia, noctuam
Dum infeſtare ſtudent: nec ratio eſt ponderis vllius,
Quam profers, vbi matri cupias huic comitem fore
Luci ſi peperit forſan auem mirificam, at fuga
Cum ſeſe abdiderit, facta negans omnia reſpuis:
Nutrici nec enim indiuiduus fœtus adeſt comes:
Hinc conuitia ſunt, quæ retuliſti male noctuæ.

XIII.

PHOENICIS SENTENTIA INTERLOCVTORIA aduerſus Anſerem promulgata.

VT regem ſtatuas te, immodica laude tumes, gulæ
Quod ſis ſeruus, at hoc imperij nil tribuet tibi:
Hinc & noctiuagæ perſtrepis impune calumniis,
Verum non via virtutis eſt, qua petitur decus
Regni inter volucres: friuola adhæc mens tibi dictitat
Argumenta leuis, cur volucrem flauicomam neges
Hac nutrice datam: quod ſociam non videas ſimul:
Vox hæc inuidiæ præter habet ſigna nihil rei:
Cedens ergo loco ne maledictis preme noctuam
Inſontem, nec enim ſat fuerit detrahere alteri,
Verum iudicio dicta graui reddere conuenit.

POSTQVAM ita ordine omnes, quotquot aderant volucres ſuas querelas protulerant, ſingulæq; reſponſum æquiſſimum, vtpote partim inuidæ & calumnioſæ, partim reipſa iniurioſæ erga Noctuam innocuam inuentæ, accepiſſent, ac mox ſilentium conſecutum eſſet, PHOENIX alias, ſi quæ adeſſent, aues ſuas quoque querelas proferre iuſſit, verum cum nullas præterea foro præſentes percepiſſet.

Nunc ergo, inquit, ad deciſoriam ac litis finitoriam ſententiam, quam iampridem exoptaui, accedendum erit: Quocirca iubeo, vt omnes æquis adſtetis animis, mihique, vt hactenus, in omnibus obſequamini: Hæc enim hora eſt, quæ pacem inter aues & noctuam, hoc eſt, toti pennigero generi reducet: Et mox in Heroicum carmen orationem ſuam conuertit, vt ſequitur:

ARMA, auiumque feras curæ eſt nunc tollere pugnas,
Noctua queis fuit infeſtata, nec hæc valuit ſe
Eripere haud vnquam, nullius conſcia labis,
Illa nihil meruit ſceleris, quod morte piari,
Exilio ve queat: ſed enim virtutibus vna
Omnibus inuenta eſt excellere, Pallados ales:
Ergo liuor abi, mens candidaque adſit honeſtis:
Ingenio valet illa acri ſapienteque digna.

En fruitur facie, qualiſque humana videri, aut
Proxima poßit ei, nulli eſt obnoxia culpæ,
Moribus inſignita bonis, ſtudioſa laborum,
Noctibus inuigilans, nocuos comprendere mures
Docta, fouens hominum ſic commoda, luce diurna:
In ſolis reſidere locis quod gaudeat, huic non
Id vitij, at veſtro (quibus eſt exoſa) furori
Imputo: dumque rei nulla eſt, me Iudice, cauſa,
Cur adeo inſontem impetitis roſtrove, vel vngue:
Hanc ego victricem volucrum pronuncio verax
Arbiter, omnigenas expendens iure querelas.
En ego ſum præſens vobis, qui quæritur ALES;
Editus ex ouo, quamuis tentaſtis id omnes
Quatuor extremo dicti nunc ordine, fruſtra:
NOCTVA ceu nutrix gratas me lucis in auras
Protulit, hoc illi pro munere debeo vitæ
Munera ſi qua manent noſtris ampliſſima nidis.
Ipſe ego ſum PHOENIX, cui charæ Noctua matris
Præſtitit vna vices, ſine qua non ætheris vſum
Embryo nactus eram: SIC VOS NVNC IPSA REFVTAT,
Et falſi inſimulat, mea ſic præſentia litem,
Et querulas auium voces ſententia finit.

INDE Mihi Regina auium virtute, labore, **IVDICIS Sententia Vltima.**
Ingenio, mentis, multiplice doteque præſtans
Illa ſalutanda ac totum eſt dicenda per Orbem:
Nec quiſquam inuideat titulos & nomen honoris:
Magnifici poſthac vel ſceptri grande Brabeion:
Sic etenim eſt concluſum: HAEC STAT SENTENTIA MENTI.

DIxerat: obſtupuere omnes, ſimul éque corona

Se retulere domum: nec quicquam triſtius illo
Tempore muſſatum eſt, quam quod REGINA volucrum
Noctua dicta foret: remanent diſcrimina litis
Antiquæ renouata, licet contraria iuri:
At Phœnix Arabum petiit iuga grata volatu
Protinus, & noſtris poſt non eſt viſus in oris.

FINIS.

1383 - 982 bound - with